

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónap ..... 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 28 korona.
Egy hónap ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

Havasítás per sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 10 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSEG:

Aradi és csanádi együttlél
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 367.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1914.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Kedd, november 10.

Takarékbetétek a nemzeti kölcsönre.

BUDAPEST. Nemzeti hadikölcsön jegyzése értesülésünk szerint jövő héten kezdődik. Jegyzési időtartam egy hétre fog terjedni. Bizonyára sokan lesznek, akiket a kölcsön kedvező feltételével arra bírnak, hogy eddig pénzintézeteknél elhelyezett tőkéiket hadikölcsön jegyzésre fordítsák. Fennálló rendelkezések szerint a hadikölcsön jegyzésére igénybe vehetők az augusztus 1. előtt elhelyezett, egyébként moratórium alá eső betétek is. Pénzügyi betétek korlátlanul felhasználhatók lesznek, még pedig egyszerű átutalás útján a hadikölcsönben való részvételre, de természetesen osupán a felmondási idő betartásával. Ezért kívánatos, hogy jegyezni akarók már most gondoskodjanak betétek felmondásáról. Jegyzett összeget nem kell okvetlen aláíraskor befizetni, mert a kölcsön kibocsátási tervezete gondoskodik kedvezményes befizetési módokról. Jegyzett összeg 10 %-a aláíraskor biztosítékképpen leteendő, de befizetés részletekben is történhetik. Az első részlet, amely a jegyzett összeg két ötöde, befizethető egy hónap múlva is, fennmaradó rész pedig két részletben, tíz-tizenöt napl időközökben fizetendő. Ezzel lehetővé válik, hogy a osupán felmondással kivethető betéteket is akadálytalanul felhasználhassák. Ha a felmondási idő a részletfizetésekre megállapított időtartamnál is hosszabb és a pénzintézet felmondási idő betartásához ragaszkodik, akkor nagyobb pénzintézetek a betéti könyvecskére előleget folyósítanak kölcsönjegyzésre. (Közl: Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Százhuszezer szerbet visszavertünk
Valjevó felé.

Budapest, november 9. Déli harcshintérről hivatalosan jelentik: Hadműveleteink déli hadszíntéren minden tekintetben kedvezően folynak és mig Szabács-Lesnicai vonalon folytatott előnyomulásunk a hegyek alján erősen elsáncolt hadállásokban legszívósabb ellentálasra talált, addig Losnica-Krupany-Lubovijai vonalon lefolyt háromnapos harcok immár teljes sikerekkel végződtek. Itt ellenség Stefanovics tábornok vezetése alatt álló 3. szerb hadseregből és Bojovics Petár tábornok vezetése alatt álló 1. hadseregből összesen hat hadosztályból, 120.000 emberből állott, a két hadsereg vitézül védett állásainak elvesztése után tegnap óta Valjevó irányában visszavonulóban van. Győzelmes hadtesteink tegnap este elérték Losnica felett keletre uralkodó magaslatokat és Szokolsko-Planina legmagasabb hegyhátát Krupanjától délkeletre. Számos foglyunk és zsákmányolt hadianyagunk van, részletek hiányoznak. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Négyezer orosz német fogságban.

BERLIN. A negy főhadiszállás jelent: Keleten erős orosz hadseregnek, Wsztyti-től északra ellenünk intézett támadását ellenségnek súlyos veszteségeket okozva visszavertük. Több mint négyezer orosz foglyul ejtettünk és tíz géppuska jutott kezünkre. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

A flandriai harcok.

Berlin, nov. 9. A nagy főhadiszállás jelent: Tegnap délután újból több ellenséges hajóról tüzeltek jobb szárnyunkra, de tüzésünk osakhamar elűzte a hajókat. Ellenségnek Nieuporttól esti órákban elentünk intézett és éjjel megisméteelt kirohanása tökéletesen meghiusult. Ypresnél támadásaink felettébb szívós ellenállással szemben is lassan, de állandóan előre haladnak. Ypresből délnyugatra ellenségnek ellentámadásait visszavertük és több száz emberét foglyul ejtettük.

Békeszerző háboru.

Arad, november 9.

Balázs és Vasilie — testvérek a lövészárokban — megcsinálták a nemzetiségi békét. A mig a földbe vájt, közös hajlékba jutottak, nagyon megszö éltek egymástól. A Balázsék tanján az volt a hír, hogy az oláhok magyarfalók. A Vasilie népének hegyei között meg azt hitették el, hogy a magyarok el akarják nyomni a románokat. A lövészárokban, a gépfegyver kattogó zaja közben megtudta Balázs-Vaszilietől, hogy eddig egy magyart se faltak föl; Vasziliet pedig Balázs nyugtatta meg, hogy egyetlen román se kívántak ők a hatalmukkal taposni. A Vasilie sapkáján kéksárga-veres pántlika-darabot látott Balázs. Valaha szurta a szemét, — most nem bántotta. Hiszen azzal a szalaggal ép oly vitézül, ép oly tüzesen harcolt az ellenséggel, mint ők maguk! Balázs megértette: az a szalag lehet egy kedves, apáról fiúra hagyott disz, emlék, jel, a melyet ép azért lehet megbecsülni, mert az apai örökség: de ellenséges érzést az nem jelent a mi számunkra. A Vasilie pedig, a mikor a magyarral jobban összeismerkedett, megnyugvással látta: nem igaz, hogy a magyarnak vérben forog a szeme, ha román lát, román szót hall; nem igaz, mintha a magyar felsőbbrendű embernek, mindenben elébb valónak tartja magát a románnál. Testvér, — ez a megszólítás maradt közöttük. Igen, Balázs meg Vasilie megcsinálták a lövészárokban a nemzetiségi békét.

A békeszerző háboru a harctéren kívül is közelebb hozza a magyarokat a nemzetiségekhez. Hogy a megértés sorrendjében leghamarabb a románokkal fogtunk kezét: abban nem-

csak örömünk, de elégtételünk van nekünk, aradiaknak, akik román nemzetiségi vidéken lakunk — és engedessék meg e nehéz időkben is egy kis hiúság: nekünk, az Aradi Közlönynek is. A nemzetiségi békének a háboru előtt is az volt az akadály, hogy a magyarok tömegei távol éltek a nemzetiségek tömegeitől. Ahol a két réteg erősen érintkezik egymással, ahol összeolvad az Alföld felől jövő magyar ár az Erdély felől román hullámmal: ott kevesebb az ellentét, elenyésző a gyűlölködés és több a baráti hajlandóság. Ahol megismerik egymásban az embert, az emberi érzéseket, erényeket és gyarlóságokat: ott a külső, a nyelv, a betű és a vallás nem rekesztik el őket egymástól, külön világokba. Mi, akik a városban szives barátsággal érintkezhettünk a román értelmiséggel, akik a falvak román parasztjában a dolgozó, csendes, tisztességtudó embereket ismertük meg, nem estünk abba a hibába, mint a szinmagyar vidékek lakói, hogy bizalmatlanul tekintsük a tradíciókhoz, a vallással egybeforrott nyelvükhöz való ragaszkodásukat és hogy e miatt másfelé irányuló, más hazát vágyó törekvéssel gyanúsítsuk meg őket. A közöttünk élő románok pedig sem az üldöztetés, sem a mostoha elbánás miatt okkal nem panaszkodhattak, és csak a tulságos érzékenykedés láthatott sérelmet abban, ha minél több módon, minél erőteljesebben akartuk kifejezni, hogy a velünk egyenlő nemzetiségek is a magyar államban vannak.

A lövészárok elhárították az akadályokat a béketárgyalások útjain, a melyeket még a háboru előtt Tisza István gróf a románokkal megindított. Abból a két történelmi okiratból,

amelyet Tisza István gróf miniszterelnök és Metianu János, a magyarországi görög-keleti román egyház ősz érsek-metropolitája intézett egymáshoz, az utókor megfogja érteni, hogy mint történt mindez. Olyan pillanatokban írótak ezek, amikor kicsinyes vádak szóhoz nem juthatnak, amikor rejtett érdekek nem érvényesülhetnek. A miniszterelnök egy tisztultabb közvélemény előtt ajánlja föl a románoknak eddigi jogaik kiterjesztését, miután ebben a pillanatban már nem szorulhat bizonyításra, hogy ez újabb jogok nem teszik a hazában különálló testté a románokat, akikben a háboru alatt a vérségi, polgártársi és hazafői közösség oly kétségbevonhatatlannal nyilatkozott meg. Fölajánlja önként, olyankor, amikor azt félreértés nem érheti; amikor ez se jutalom, se díj, se kicsikart engedmény, hanem olyan jog, amelyet az állam tartózkodás és félelem nélkül adhat azoknak, akik arra méltóak, jogosultak és érettek. A kék-sárga-piros lobogó, amely a piros-fehér-zöld zászló után ment a tűzbe, a román nóta, amelyet a harminchármas román fiúk énekeltek és amelyet a román iskolában tanultak, nem idegen szin és nem idegen szó. És ha a törvény fokozottabb mérvben adja meg nekik a módot, hogy a hatóságuk az ő nyelvükön érintkezzenek velük: az nem adhat félremagyarázásra módot azok között, akik egy hatalmas, rettentő háboruban tanulták meg, „a hovátartozandóságukat“.

Megnyugtató, nagy értékű Metianu Jánosnak, az aradi püspökből lett érsek levelének tartalma. Egy hosszú élet alkonyán, amelyben a nemzeti-ségi béke felé irányuló törekvéseit gyakran keresztettk és értették félre innen is, onnan is, a világtörténelem egy óriás eseményének közepette megvárosultnak látja nagy, jelentős-élet-programját. Reá, és az ő szellemi vezetése alatt álló románokra kétség-telenül értékes mindaz, aminek hozzájárulására Tisza István gróf az időt elérkezettnek látta, de értékesebb és a háborunak máris komoly eredménye: a kölcsönös bizalom, amellyel a jogokat az egyik részen adják és a másikon fogadják.

VÁROS ÉS MEGYE.

Sorrendje Arad szabad királyi város törvényhatósági bizottsága által 1914. évi november hó 17-én délután 4 órakor tartandó rendes havi közgyűlésben tárgyalás alá kerülő ügydaraboknak. 1. Polgármester havi jelentése. 2. Vásárhelyi János földbérleti szerződésének módosítását kéri. 3. A tanács beterjeszti a közlekedési vállalat 1915. évi költségelirányzatát. 4. Ménesi András bérleti szerződésének átruházását kéri. 5. A tanács beterjeszti a lovasuti üzem 1915. évi költségelirányzatát. 6. Fenyves-Károly felebbez a 25156—1914. számú telek bérletre vonatkozó határozat ellen. 7. A tanács beterjeszti az 1915. évben szükséges vasanyagok szállítására vonatkozó versenytárgyalás iratait. 8. A tanács beterjeszti az 1915. évben szükséges kőfehérre szállítására vonatkozó versenytárgyalás iratait.

Halálos sebbel egy kis malomban...

(A hős zászlós bucsuja. — Ifj. Győrössy Endre utolsó levelei.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 9.

Az ütközetnek vége. Az ágyuk elnémultak, a fegyverek nem ropognak, csend van, halálos, szomorú csend, alkonyba vesző őszi délután. A szürke némaságot panaszos emberi sírárok törnek meg, nyöszörgő, hörgő, kinlódó emberek, akiket összeszednek és visznek, ahová lehet. Van olyan, aki utközben meghal, utolsó jajkiáltás, vagy egy utószor elsóhajtott szent név tör elő zihálva a vonagló ajkából, aztán néma lesz örökre és szinte nem is érdemes vinni tovább. De sokan vannak, akik még bírják, akiknek még dobog a szívük, akiknek kínzó gyötrellemmel fáj még az élet. Győrössy Endre, a kedves, fiatal aradi kadét ezek között volt. Október 21-ikén délután, a Jankow hegy előtt lefolyt ütközet végén súlyos sebbel vitték el a harcok színhelyéről és beszállították egy közeli vizimalomba. A seb nagyon fájt, a kis malom-szobában fekvő, halálos sejtelmek ébredtek a kadét lelkében. Gondolatai még világosan és tisztán repültek haza, Arad felé, szerető szülőkhöz, jó ismerősökhöz. A lázban csillogó szemek már a halál sötét birodalmába látak és utolsó üdvözlését akarta küldeni még a kadét haza. Noteszkönyvéből kiszakított néhány lapot, reszkető kezei görcsös szorítással odapadtak a ceruza fájához, írni akart, de már nem volt elég ereje hozzá. Aztán megkérte Sch. hadnagyot, aki vele volt, írjon ő helyette. A hadnagy átvette a papírt és ceruzát, Győrössy Endre pedig lassan, vontatottan, szenvedve minden szó alatt, diktálni kezdett. Egy fagygyertya pislogó fénye világított a hadnagnak, a kadét szemei előtt tulvilági fényesség káprázott, amikor tollba mondta bucsuleveleit, úgy, amint itt következik:

— Édes jó szüleim! A Jankow hegy előtti harcban október 21-én, délután negyed ötkor halálos sebet kaptam. A gyilkos golyó bal lágyékomon át hatolt be. Most, amikor utolsó perceimet élem, egy kis malomnak szobájában bucsút mondom halás és forró esőkjaimmal és kézesőkjaimmal édes drága jó tatámtól, drága jó mamámtól, akik annyi és annyi jót tettek érttem, hogy annak mértéke nincs. A tulvilágon mindig felettük lebegek és innen fogom hálámat leróni azért a sok minden jóért. Nyugodjanak bele drága jó tatámék a sorsnak e fordulatába, annál is inkább, mert tiuk a hazáért, azért az édes jó magyar hazáért pusztult el. Ismét tehát forró esőkjaimat küldöm drága jó tatának, drága jó mamának, nyugodjanak meg a jó Isten szent akaratában most és mindörökre ámen.

A papírlap végére kusza, reszkető vonásokkal maga írta oda: „Szerető, halás fiuk Endre.“

Aztán másik levelet diktált. Páll Miklós aradi erdőtanácsosnak, volt hivatali főnökének megindító ez a levél is:

— Nagyságos Uram, drága jó főnököm! A Jankow hegy előtti ütközetben október 21-ikén halálos sebet kaptam. Ezúttal tehát, amidőn utolsó perceimet élem, bucsút mondom az én drága jó főnökömmel és kedves családjának, arra kérve, hogy imádkozzanak az ő praexijuknak lelki üdvéért, aki a hazáért önzetlen halált halt és aki a menyeknek országában is halás szívvel gondol rájuk.

Még két levelet mondott tollba Győrössy Endre a hadnagnak, akitől nemsokára ezután elvált. A halál még várt vele. Hosszas, szenvedésekkel teli ut után jórészt lóháton Ungvárra vitték, az ottani kórházból pedig hazaszállították Aradra. Szüleit, barátait és ismerőseit még viszontlátta, még beszélt velük, az élet keserű fájdalma és az élettől való válás irtózatossá gondolata még napokig átvonaglott a szívében, még szenvedett sokat, míg tegnapelőtt a kórház-szobába bejött a halál, amely a vízi-malomnál csak kopogtatott. Tegnap eltemették. A malomban írt leveleket Sch. hadnagy eljuttatta Aradra.

Aradi urinő a franciák rabságában.

(Szabadulás az internálásból. — Durva és kegyetlen bánásmód.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 9.

Ma hazáérkezett egy nyolc év óta Párisban élő aradi származású uri asszony, Gartner Józsefné, Somogyi Józsefné, az Aradmegyei takarékpénztár tisztviselőjének a nővére, akit a háboru kitörésekor Franciaországba internáltak. Az aradi származású fiatal asszony férje Párisban a legelőkelőbb női divatoégek szabásza volt, de mint magyar honost, természetesen őt is internálták és míg felesége, a nem hadköteles korban lévő és asszonyok kölcsönös kiserelése folytán hazajöhetett, addig a férjnek továbbra is, ott kellett maradnia Franciaországban. Az uriaszony francia fogságáról a következő érdekes részleteket mesélte el az Aradi Közlöny munkatársának:

— Mikor a monarchia és Franciaország között kitért a háboru, jelentkezésre szólították fel az összes idegeneket. Természetesen mi is azonnal jelentkezünk és augusztus első napjaiban elszállítottak Fliersbe. Este volt már, amikor ide megérkeztünk és amíg bevonultunk a városba, az ut két oldalán a katonaság állott sorfalat, hogy megvédjen a nép dühe elől, amely kövekkel akart megkővegni. Egy iskolában szállásoltak el, a padlóra szalmát dobtak, ezen hálunk, de különben nem panaszkodhattunk a bánásmód ellen. Naponta két órát szabad volt járkálnunk a városban, a nap többi részét otthon kellett eltölteni. Hat napig tartózkodtunk az iskolában, akkor felszólítottak, hogy huszonnégy óra alatt szedjük össze minden cőkünköt, ki kell üríteni az iskolát, mert sebesülteket hoznak a helyünkre. Egy régi, dűledező házba költöztettek, amely már tizenöt év óta lakatlanul állott és telve volt a legirtózatossabb férgekkel. Természetesen a mi feladatunk volt megtisztítani és lakhatóvá tenni az épületet.

Fliersből aztán csakhamar elszállítottak. Garaisonba jöttünk, ez egy régi, nagy kolostor, körülbelül kilencszázunkat helyeztek itt el, külön a férfiakat, külön a nőket. Egészen kis szobába összezsúfolva tíz-tizenötön is aludtunk. Egész katonásan kellett itt élnünk és nagyon szigorúan, gorombán bántak velünk. Reggel fél hét órakor trombitaszóra mindnyájunknak fel kellett kelniük, nyolc órakor kiadták a huszonnégy órára való kenyéradagot, nagyon szűkös porció volt. Délben krumpilileves adtak, aztán többet semmit sem kaptunk. A krumpilileves is csak meleg víz volt. Három hónapra keresztül így ment ez minden áldott nap: kenyér és krumpilileves. Csak akkor történt kis változatosság, amikor hébe-hóba eljött hozzánk inspicijáni a prefet. Ezt először tudták és ilyenkor, — de soha máskor — krumpilileves mellé húst is adtak. A prefet megkérdezte, hogy kapunk-e mindennap húst és bennünket már jólőre szigorú fenyegetésekkel kioktattak, hogy a világért se merjünk nemmel felelni. Akinek volt pénze, az nagyon is borsos áron tudott magának élelmiszereket

vásárolni, de bizony nagyon sokan voltak, akik három hónapig csak kenyéren és krumplilevesen éltek.

Ugy a férfiakat, mint a nőket munkára fogták. A férfiakat favágásra, kötörsre, utépítésre használták fel, nekünk *surolni, takarítani, seperi kellett*, azonkívül naponta kivitték a közeli erdőbe, ahol *makkszedésre kényszerítették*. A lehető legdurvábban és gorombábban bántak velünk. Mihelyt valaki egy hangos szót ejtett, vagy pláne nevetett, mindjárt esunya szidalmakat kapott, ha pedig például valakinek a szobája nem volt elég tiszta, azt négy-öt napi áristomra ítélték. A „prison”

alacsony, dohos pince volt, még annyi hely se volt benne, hogy kiegyenesedve felálhasson benne az ember. És akit fogságra ítélték, az a büntetés tartama alatt kenyérenél és viznél nem kapott egyebet.

Október végén tudatták velünk, hogy szabadon bocsátanak és mi boldogan sóhajtottunk fel mindannyian a hír hallatára. A múlt hét hétfőjén kétszáz német nő indult el az első csoportban, másnap pedig utnak indítottak benünket, körülbelül százhatvan-hetvenen voltunk *osztrák-magyarok*. Genfig elkísért a katonaság, ott szabadon engedtek és ma végre megérkeztem Aradra.

Több százezer koronát jegyez a város a hadikölcsönből.

— Negyvenezer koronáért vásárol járadékot az autobus vállalat. — A felügyelő-bizottság határozata. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 9.

Arad város, amint az Aradi Közlöny vasárnapi számában kifejezett véleménye szerint elvárható is volt, magához ragadja a kezdeményezést és a város tradíciójához, valamint jelenéhez méltóan, az élére áll annak a hazafias mozgalomnak, amelynek az a célja, hogy milliárdokat teremtsen elő a hazának hadi célokra. Arad város polgármestere, *Varyassy Lajos* a tanács tagjaival történt megbeszélés után úgy határozott, hogy a törvényhatóság engedelmét kéri az államkölcsön jegyzésére. Erre a célra felakarja használni a polgármester a Weitzer János-alap kétszáz ezer koronáját, a mely rendelkezésre áll, továbbá a városnak a helybeli pénzügyintézeteknél elhelyezett tőkéit, amelyekre nincs szükség, hanem csak azok kamatait kell majd igénybe venni. A polgármester a városi betétek révén érdekelt bankok igazgatóit értekezletre hívja össze ebben az ügyben.

Azonban a polgármester eme első tervei bizonyára bővülni fognak. Következtethető ez abból a hangulatból, amely a városi autobus felügyelő-bizottság ma délután *Lős Rezső* helyettes polgármester elnöklésével tartott ülésén kialakult és ahol *Zádor Imre* gépüzem igazgató javaslatára elhatározta a bizottság, hogy a vállalatnak lakarepöntárban kezelt készpénz vagyonáért, körülbelül negyvenezer koronáért hadi kölcsönt jegyez. Az autobus vállalat tehát az első Aradon, amely ezekben a súlyos időkben példát mutat arra, hogy a haza mit várhat polgáraitól, azoktól a polgároktól, akik nemesak temperamentumuknak, nemesak szívük felbuzdulásának szavára hallgatnak, hanem a mérlegelő és minden körülményt megfontoló hideg ész parancsainak engedelmeskednek, amikor egyhangulag határoztak úgy, hogy az autobus üzem egész pénzvagyonát fektesse kölcsönpapírokba.

A nevezetes ülésen igen beható eszmecsere indult meg az üzemigazgató előterjesztése nyomán. Az igazgató néhány szóval rámutatott arra, hogy a kormány által kibocsátott felhívásban mindenki apellál az ország és mindenki segítségét igénybe akarja venni és mint hogy igen jó tőkebetektetésnek tartja a kölcsönpapír jegyzését, kérte a bizottságot, hogy a rendelkezésre álló és az üzemfenntartáshoz nélkülözhető készpénzért vásároljon hadikölcsön járadékot.

Az elnök bejelentette, hogy az eszmét annál is inkább pártolja, mert a polgármesternél történt értekezleten az a vélemény alakult ki, hogy a városnak példaadóan kell előljárnia és részt kell vennie a kölcsönjegyzésben. Ez abban a tényben nyert kifejezést, hogy a Weitzer-alap kétszáz ezer koronájáért, valamint a pénz-

intézeteknél elhelyezett készpénzért vásárolni fog kölcsön kötvényt. A készpénzbetétek felhasználásának módozatait a polgármester a bankokkal egyetértésben óhajtja megállapítani és ezért az igazgatókat megbeszélésre fogja magához kérni.

A bizottság tagjai helyesléssel fogadták az elnök szavait és többen ama véleményüknek adtak kifejezést, hogy a városnak, mint a gondos osztrákudvarának kellene eljárnia és arra kell törekednie, hogy az árvák reá bizott pénzét is a jól kamatozó kölcsönpapírokba kell fektetnie, mert ez által az árvák vagyonát azaporítja.

A bizottság minden tagja kivétel nélkül hangsúlyozta, hogy nemesak a városnak, de minden egyes polgárnak szent kötelessége, hogy az államot ebben a súlyos helyzetében támogassa és minden más szempontnak el kell törpülnie a haza érdekei mellett. Ami pedig azt az érvt illeti — mondották — hogy a helybeli pénzpiacra a betétek tömeges kivétele visszahatással lenne, az volt a felfogás, hogy ezt is lehet ellensúlyozni, és pedig, hogy ezt praktikusán is demonstráltassék, az autobus-bizottság a kölcsön jegyzését a következő módon mondotta ki:

Az autobus vállalat a rendelkezésre álló készpénzért, körülbelül negyvenezer koronáért vásárol a kibocsátásra kerülő hadikölcsönkötvényeket és ennek végrehajtásához engedélyt kér a tanácstól, illetve a közgyűléstől. Zárolt típusu papírokat vesz.

Tekintettel arra, hogy az év végén a városi pénztárba a vállalat részére felvett kölcsön törlesztési részlete befizetendő és ezt készpénzben kell teljesíteni, minthogy a város is készpénzt köteles adni a hitelezőnek, a megvásárolt papírokat azonnal lombardírozza a bizottság, az ellenértéket pedig ugyanabban a pénzügyintézetben helyezi el, ahol most van betétként az autobus üzem pénze.

A bizottság tagjai ezután még hosszabban elbeszélgettek arról, vajon milyen kilátásai vannak az államnak a kibocsátás sikerére. Az a meggyőződés nyilvánult meg, hogy Aradnak, mint ahol Pozsony után a legnagyobb betét állomány, ennek megfelelően kell kivennie a részét a hazafias akcióból. Az elhangzott számításokból azt kell következtetni, hogy a város közönségét és annak vagyoni viszonyait ridegen és józan ésszel szemlélők, akik azt mondhatják el magukról, hogy közéleti szereplésük-nél és magánértekezésük-nél fogva ismerik a közhangulatot, oly optimisztikusan, oly bizalommal tekintenek az aradiak megnyilatkozása elé, hogy ha csak megközelítőleg is eléri az Aradon jegyzendő összeg az 5 számításukat, akkor a magyar hadikölcsön sikere is fényes lesz.

A Vörös Kereszt főmegbízottja Aradon.

(Csekonics Endre gróf látogatása az aradi sebesült-kórházakban.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 9.

Ma délután érkezett meg Aradra a magyar Vörös Kereszt Egyletek főmegbízottja: *Csekonics Endre* gróf és főmegbízott-helyettese *Széchenyi Emil* gróf, akik *Farkas László* dr. kíséretében bejárják az országot, hogy a Vörös Kereszt Egyletek kezelésében levő sebesült kórházakat megtekintsék és meggyőződjenek arról, hogy a szeretet nemes érzésétől vezérelt Vörös Kereszt intézmények munkássága miként felel meg annak az óriási feladatnak, amelyet a sebesültek ápolása reájuk ró.

Csekonics gróf főmegbízottat és társait a pályaudvaron *Urbán Iván* báró főispán, *Varyassy Lajos* polgármester, *Csernovics Diodor* aradi Vörös Kereszt megbízott, *Vásárhelyi Janka* az aradi Vörös Kereszt elnöknője, *Tisch Mór* dr. tiszti főorvos és *Zimmermann Károly* dr. a megyei köz-kórház igazgató főorvosa fogadták. A főmegbízott a pályaudvaron megtekintette a betegnyugvó állomást és teljes elismerésének adott kifejezést az ott berendezett kötözőhely célzerű és alkalmas berendezését látva a betegnyugvó állomás vezetője *Tisch Mór* dr. főorvos előtt.

A városban levő sebesült kórházak közül elsősorban a Neuman Testvérek által föntartott Vörös Kereszt kórházat látogatta meg *Csekonics gróf*, akit az ott tapasztalt rend, tisztaság, kényelem és nagyszerű felszerelés valósággal meglepett.

Hosszasan időzött szemleutjában a társaság a honvéd gyalogsági laktányában berendezett kórházban. Alaposan megtekintették a kórház konyháját, ahol *Neuman Alfrédné* báróné fogadta a főmegbízottakat. *Csekonics Endre* gróf arról értesülve, hogy a konyhát is a Vörös Kereszt egylet látja el nagy megelégedéssel állapította meg, hogy ez a munkásság, amelyet más városok Vörös Kereszt egyleteinél nem talált meg, teljes mértékben bevált és csak javára szolgál a sebesülteknek. A kórház betegszobáiban az oda beosztott önkéntes ápoló hölgyek vezetői *Bónay Jánosné* és *Csernovics Diodorné* kalauzolták a főmegbízottakat, akik innen a Deák Ferenc-utcai leányintézetbe, majd a Darányi-utcai tartalékkórházakat keresték föl, azután a tanítóképző intézetben berendezett kórházba hajlatlak. Mindenhol alaposan megtekintettek mindent és egyes kórházak vezetőiről csak a legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak.

A liceumban *Theodorovics dr.* főtörzsvos és *Vrátiu dr.* törzsvos fogadták *Csekonics gróft*, a *Fischer Eliz-palotai* kórházban pedig *Urbán Ivánné* báróné és *Baross Zsigáné*. — A megyei köz-kórházban fejezte be körútját a főmegbízott és itt *Zimmermann Károly* dr. igazgató-főorvos kalauzolta végig a terméken, a súlyos sebesültek, operáció előtt állók vagy azon túllevő sebesültek között az illusztris vendégeket.

Csekonics gróf és társai, miután a legteljesebb megelégedésüknek adtak kifejezést *Vásárhelyi Janka* az aradi Vörös Kereszt elnöknője előtt azért a nagyszerű és példás rendért, tisztaságért, kötelességtudó és önfeláldozó munkáért, amit az aradi Vörös Kereszt végez, este hét óra után tovább utaztak *Máriaradnára*, hogy folytassák szemléjüket.

A román komité és Tisza békeajánlata.

(Goldis László cikke.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 9.

A Romanul mai számában vezető helyen közli Goldis Lászlónak a román nemzeti bizottság nagy tudású tagjának és vezetőjének *Ujabb kísérletek* című cikkét, amely a Tisza-Metianu levélváltással újabban megindult nemzetiségi béke lehetőségével foglalkozik.

Az illetékes tényezők, valamint a magyar sajtó, arról értesítenek, hogy a magyar miniszterelnök ökegyelmessége, Tisza István gróf vissza akar térni azon kísérletekre amelyek hozzájárulónak a normális viszonyoknak helyreállításához a román nép és a magyar állam tényezői között írja Goldis.

Ezen elhatározását a magyar miniszterelnök ur egy szeptember 22-én kelt levélben hozta tudomására Metianu János öngyméltóságának. Az érsek természetesen nem tehetett mást, mint hogy üdvözölje a miniszterelnök urat hazafias igyekezte következtében és nagyon helyesen kilátásba helyezte teljes közreműködését ezen nemesmunkához.

Ugy látszik, hogy mostanában gróf Tisza István miniszterelnök ur közel áll ahhoz, hogy ezen oly nehéz és egyúttal a magyar állam megerősítésére és jövőnkre oly fontos feladatnak reális megoldását nyújtsa.

Bizony ezen borzalmas háborúnak kitörésével, mely hazánkat érte, a magyarországi és erdélyi román nemzetiségi párt beszüntetett minden politikai tevékenységet. A követelések megszüntek a háboru idejére és az osztrák-magyar monarchia román népe klasszikus bizonyítékát adta a trónhoz való tántoríthatatlan hűségének, és hazaszeretetének, hősiességgel feláldozván vérért, az ország ellenségei ellen a haremzeón. Bármily nagy volt és lesz elégedetlenségünk azon állam közállapotával, a melynek polgárai vagyunk, bármennyire panaszkodhatnánk ezen nehéz kísértések napjaiban, a magyar sajtó némely meynyilvánulása miatt, vagy államunknak nagy felelőséggel bíró egynémely tényezőjének megmagyarázhatatlan nyilatkozata miatt, mi elfelejtettük a fájdalmat és ime bizonyosságát adtuk annak, hogy belsőkben minden fájdalom ellenére, fellebog hazaszeretetünk és ősi hűségünk a trón iránt.

Ilyen tényállás mellett, Tisza István gróf azon hiszemben van, hogy elérkezett azon lelki momentum, amelyben a magyarországi románok kielégítésére irányuló kísérlete teljes sikerrel járhat.

Nem vagyunk feljogosítva a magyarországi és erdélyi román nemzetiségi párt nevében nyilatkozni, még annak központi végrehajtóbizottságának nevében sem, ennek dacára meg vagyunk győződve, hogy népünk közérületének adunk kifejezést akkor, amikor azt mondjuk, hogy ezen állam román népe feltétlen őszinteséggel és minden hátsógondolat nélkül kívánja a békét, megelégedettséget és a jó egyetértést, országának kormányzóival és az összes vele lakó népekkel.

A jelen esetben sok tartózkodással kell megélekednünk, mint értelmeznünk. Nem tudjuk, mily módon fogja a miniszterelnök ur megkísérelni a román nép és a magyar állam kormánypolitikája között fennálló konfliktus megszüntetésére a szerencsés megoldást. Azt sem tudhatjuk, hogy milyen állást foglal ezen új kísérlettel szemben a román nemzetiségi párt komitéja, mégis feljogosítva és kötelezve érezzük magunkat, ezen úgyszólván csak formális felhívását Tisza István miniszterelnök urnak, a mi nemzetiségi komiténk február 18-iki, jól ismert határozatára való utalással fogadni.

Kijelentjük tehát most is, hogy harcolván alkotmányos szellemben törvényes fegyverekkel, nemzeti egzisztenciánk biztosításáért, a román nép szabályos megerősödéséért, a politikai, gazdasági és kulturális fejlődéséért a magyar állam határain belül, tudatában lévén a magyar és román nép érdakközösségének, nem kevésbé tekintettel lévén a román népnek a magyar-osztrák monarchiával szemben való részleges jelentőségére, a román nemzetiségi

párt meg van győződve, — kitűnően ezekből az igazság és programszerű törekvésének hazafias volta — a monarchia kormányzó tényezőinek közreműködésével mellőztetik a román nép nemzeti létének feltételei és a magyar állam kormánypolitikája közti az a konfliktus, amely 1867-től az alkotmányos élet megkezdésétől gyakorlatban van.

A románság kívánalmi szanalását mi nem kívánjuk, mint a román nép hazafiaságának jutalmát. Ezen nép hazafiasága és lojalitása felette áll minden kétségnek, hazafiaságunknak és lojalitásunknak nincsenek feltételei és azok nem piaci árucikkek. Meg vagyunk győződve, hogy a román nép érdekei, nemzetiségi, politikai, gazdasági és kulturális érdekei és a magyar kormányzati politika közti összhang, imperative bekövetkezik ü haza belső megerősödésének és a monarchia nemzetközi viszonyainak konsolidációja által.

Eszerint mi nem fogjuk meghiusítani a miniszterelnök ur békéltető törekvéseit, hanem sietünk azon meggyőződésünknek kifejezést adni, hogy a román nemzetiségi párt mely hazaszeretettel és tántoríthatatlan hűséggel a trón iránt, kész bármely pillanatban hozzájárulni, jogos és igazságos, kölcsönös bizalmon és kölcsönös méltányosságon alapuló nemzeti béke megvalósításához és teljes szívünkkel kívánjuk, öfelsége kormánya teremtsen meg kormánycelekedetek által egy ilyenforma meg egyezés nélkülözhetetlen légkörét. Ugyanakkor azonban hazafias kötelességünknek tartjuk nyilvánkoztatni, hogy a magyarországi és erdélyi román nép létfeltételeinek és nemzeti fejlődésének biztosítása nélkül örökké meddő marad minden kísérlet ezen nép megbékítésére. Tiszta lélekkel és feltétlen őszinteséggel ilykép fogadjuk a miniszterelnök urnak értekes felhívását.

Török győzelem az angolok és oroszok fölött.

— Atlépték Egyiptom határát a csapatok. — Kaukázusban megvert orosz csapatok. — Perzsia a háboruban. —

Távirati tudósítás.

Konstantinápoly, november 9.

Konstantinápoly, november 9. Főhadiszállás hivatalosan jelenti: Tegnap csapataink átlépték Egyiptom határát.

Miután orosz flotta hadikikötőbe menekült, flottánk bombázta Potit, Kaukázus egyik legfontosabb kikötőjét.

Csendőreink és előőrseink megsemmisítették az Akabában partraszállott angol csapatokat mire az ott időző angol cirkáló közül négy visszavonult és csak egy cirkáló maradt ott.

Konstantinápoly, november 9. Főhadiszállás jelenti: Ezen most érkezett jelentések szerint, az oroszokat két nap óta tartó kaukázusi csatákban megvertük. Hadseregünk bevonult az ellenséges állásokba.

Konstantinápoly, november 9. Főhadiszállás kaukázusi határon kivitt török győzelmeiről még jelenti: Miközben lovasságunk Kaghismanon át ellenség ellen vonult, főszeregünk orosz hadsereg erős centrumát támadta. Két napig tartó heves küzdelem után ellenséget megsemmisített, hadseregünk elfoglalta ellenség által elhagyott állásokat. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

A török flotta akciója

Trieszt, november 9. A Piccolo konstantinápolyi értesülése szerint egy török cirkáló bombázta Batum kikötőjét a Fekete-tenger partján.

Athén: Két angol torpedónaszád bombázta sarmussaki és ajasnandi táviróállomásokat. A törökök Aivalinál elsüllyesztettek egy angol zászló alatt hajózó görög gőzöst. A szmignai görögök menekülnek.

Milanó. A Secolonak jelentik Bukarestből: Egy török cirkáló Sepaszopol bombázásánál a Sándor nagyherceg orosz feketetengeri gőzöst elsüllyesztette. A hajó legénységét és utasait Konstantinápolyba vitték. Valószínű, hogy ugyanez a cirkáló elpusztította a Jerusálem nevű orosz gőzöst is, amelyről szikratáviró jelek már napok óta nem érkeznek.

Pétervár. (Táviróda.) Az orosz tengerészeti vezérkar hosszas jelentésben cáfelní próbálja azt a tényt, hogy a Fekete tengeren az oroszok kezdték az ellenségeskedést.

A szárazföldi seregek fölvonulása.

Konstantinápoly, november 9. Törökország minden irányban megkezdte a fölvonulást. Palesztinában Zekki basa parancsnoksága alatt csapatokat vontak össze, amelyek Egyiptomba indulnak. Samesunban 200.000 török katonára áll készen, hogy a Kaukázusba vonuljon. A Bagdadban lévő 13. hadtest Kiamir basa alatt Perzsián át igyekezik Indiába behatolni. Egy más jelentés szerint a Tráciában lévő összes csapatok parancsot kaptak, hogy Kisázsziába vonuljanak, a csapatok nagy része már ol is indult.

Frigyes főherceg üdvözli Enver pasát.

Konstantinápoly: (Táviróda.) Frigyes főherceg táviratban üdvözölte a török flottát és a hadsereget. Enver pasa melegenhangu táviratban válaszolt.

Perzsia hadat izen az ententenak.

Konstantinápoly: A perzsa kormány elhatározta, hogy az 1906-tan Angliával, Franciaországgal kötött szerződéseket felbontja és az entente-határainak hadat izen.

Konstantinápoly. A Tanin szent Tráborura hívja a muzulmánok millióit. Perzsia Arganisztan, India szerinte szintén részt vesznek a küzdelemben az oroszok és angolok ellen.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Halálraítelt vádlottak új esküdtszék tárgyalása. Az aradi törvényszék esküdtbíró-sága ma kezdte meg Kurpás György és a vele vadházasságban élő Riez Tógyerné, született Oson Anna bünporének tárgyalását, akik ellen az a vád, hogy a múlt év nyarán előre megfontolt szándékkal megmérgezték Kurpás Mariát, a vádlottnak a leányát és ennek férjét, Pellé Grigort, állítólag azért, mert ezek rossz szemmel nézték az öreg Kurpás viszonyát Rieznével. A nagyváradi esküdtszék már tárgyalta ezt a bünpört és akkor kötélt általi halálra ítélték mindkét vádlottat, de a Kuria az esküdtbíró-ságról szóló új törvény alapján feloldotta az ítéletet azzal az indoklással, hogy az esküdttek tévedtek a verdikt meghozatalánál és ezért más esküdtszék elé delegálta az ügyet. Így került a bünpor az aradi esküdttek elé. A tárgyalás mai, első napján a fővádlottat, Kurpás Györgyöt hallgatták ki, aki tagadta, hogy része lenne a gyilkosságban. A közvédat Moróca Dénes királyi ügyész képviseli, a vádlottakat Meica Széver dr. és Messer Károly dr. védik. A holnapi tárgyaláson is a vádlott kihallgatását folytatják.

Orosz fegyvertűz alatt a lengyel légió soraiban

— Vitéz harcok Galícia földjén. — A jeladó máglya. —

(Az észak-keleti harctérre küldött tudósítónktól.)

Galícia, Feldpost 354 — november 1.

Tegnapelőtt nagy ütközet volt.

Tüzérséggel és lovassággal már voltam tűzvonalban, most a „Schwarmli-
niában“ akartam részt venni. Engedélyt kértem és kaptam tábornoctól,
a lengyel légió főparancsnokától, hogy egyik batalionnal részt vegyek az ütkö-
zetben. Az engedélyt megkapom, de amikor távozom, kapitány, a
„szef sztabu“, a légió vezérkari főnöke még utánam szól:

— Engedje meg, hogy egy jó tanácsot adjak: ne menjen be a tűzbe. Ne
menjen egyáltalán, mert ha véletlenül elfogják, hát vagy mint franktireurt, vagy
mint spiont felkötik, mert nem fogják elhinni, hogy ön ujságíró. De különösen
ne menjen velünk, a légionistákkal, mert közülünk mindenkit, aki kezükbe ke-
rül, borzalmasan megkínóznak és felakasztanak.

Elindulok egy kisebb különítménnyel, melyet a mihuszárzászlósunkra, B.-ra
bízta. Reggel kilenc óra. Egy hegyoldalban fekszünk schwarmban. Egyszerre
óriási dördülés, a mi tüzérségünk egy szalvéval megkezdi az ütközetet, az el-
lenséges tüzérség viszonzza a tüzelést.

Kuszunk előre, egy fél óra múlva már köszönt egy ismerős „pak-pak-pak“
és az éles füttyülés fejük felett, ellenséges gyalogsági tűz. A légionista fiuk
nevetnek, sapkájukkal integetnek s ritkán, hosszasan célozva, de biztos kézzel
téritenek le egy-egy tányérsapkást. Egy srappell zug el fejük felett.

— „Do pekla, ta cholera!“ — kiáltják nevetve a fiuk.

Egy fiatal, tizenhét éves fiú, Axentovics egész lelki nyugalommal fel-
kel s a schwarm egyik végéről átsétál a másikra egész testét célpontul nyújtva.
A kadett rászól, de ő nevetve felel:

— Ezekről nem félek, ezek úgy sem tudnak löni!

Gyorsan telik az idő, már délután két óra. Reggel kilenc óta folytonos
tűzben állunk, de úgy telt el az idő, hogy alig vettük észre. Most már azonban
kezdenek türelmetlenek lenni a fiuk s egymásután kérdezik a zászlóstól:

— Herr Fähnrich, hurrá, hurrá?

Mind szeretne már rohanásra menni, nem tudják már türtőztetni, fékezni
magukat; de a szituáció még nem érett a rohamra s továbbra is rajvonalon
kuszunk előre. Végre rákerül a sturmra is a sor. Egetverő hurrah, észbolondító,
fejvesztő kiabálás, amely mindenkit magával ragad. Vagy száz lépést szaladunk
előre, az ellenség, amely háromszor annyi, mint mi, fejvesztetten menekül.

Este hét óra. Vége már az ütközetnek s bennünket a táborútnél most
egy kérdés izgat: győztünk-e, vagy elvesztettük az ütközetet. Különös, de e
pillanatban azok, akik részt vettek benne, nem tudnak felelni a kérdésre, csak
annyit tudunk, hogy mi vagy másfél kilométert tettünk előre. A választ azon-
ban meghozza másnap a parancs:

— „Die Truppen haben sich im Gefechte vom 30. sehr gut gehalten und
ich spreche hierfür den Offizieren, Unteroffizieren und den Mannschaft meine
vollste Anerkennung in Namen des Allerhöchsten Dienstes aus.“

Még egy örömhirt hoz a „Disposition“: beszámol egy másik hadseregünk
győzelméről:

— Der Feind hat imweit Z. eine Niederlage gegen unsere von Süden vorge-
drungenen Kräfte erhalten.“

Ma ismét a huszárokkal. A főhadnagy, két kadét, két szakasz huszár,
mint Nachrichten-detachment.

Reggel nyolc órakor hangzott el az első ágyulövés. A mi ütegeink egy
leégett gyár fala tövében van felállítva. Egyszerre csak recsegés, ropogás hal-
latszik, egy rutén paraszt közvetlenül tüzérségi állásunk mögött lobogó mág-
lyát rakott — jelnek az oroszok számára. Szinte hihetetlen ezeknek a gaz
áruiknak merészsége. Az ágyúinkat természetesen rögtön aufprotfolják s vitték
más állásba. Ideje is volt, mert a következő percben már srappelles hullott az
elárult régi állásra. Azt mondani sem kell, hogy az árulót két katona rögtön
öbelötte.

Az ütközet mind hevesebb lesz, mi pedig tétlenül s tehetetlenül veszte-
gelünk a zaj mögött. Főhadnagyunk egyik szárnyról a másikra vitt jelentést s
cserélte ki a szituációt. Nekünk rá kell várunk. Leheveredünk a földre s hall-
gatjuk az ágyudörgést. Szekereken sebesülteket hoznak, hideg van, lassan telik
az idő. A két kadett végre is alsóst kezd játszani. Az ágyulövés folyton köze-
lebb hallatszik, sőt már a gyalogsági tűz is tisztán kivehető. A srappellek ke-
rülgetnek, a két kadett nyugodtan alsózik. Most iszonyu sivitás, pukkanás, füst
és kellemetlen büz. Egy srappell kétszáz lépésnyire tőlünk csapódott le. A kadett
rendületlenül mondja be a kvint, kassza, kontrát. Végre megjön a főhadnagy s
kiadja a parancsot:

— Aufsitzen!

Rövid galopban megindulunk, hogy oldalt, megkerülve az ellenséget az
est beálltáig még hatvan kilométer utat tegyünk meg. Az oroszok megkezdik
visszavonulásukat...

Ma nagy örömhír érkezett vezérkarunkhoz: Stryjnél az orosz szárny meg-
verve menekül, Kolomea mellett pedig egyik seregünk tegnap másodszer verte
meg az oroszokat.

Zádor Jenő.

A magyarbarát Anglia.

(Hazatérés Aradra a londoni internáltak
közül. — Egy különös ujságcikk.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 9.

Ma megérkezett Aradra a háboru kitörése-
kor Londonban rekedt másik aradi fiatal em-
ber, Hegyi György is. Angliából való eljutása
egész simán történt, bár eleinte az a veszély
fenyegette, hogy mint hadköteles korban lévő,
internálják és nem engedik haza. Az Aradi
Közlöny munkatársának így mondotta el a fia-
tal ember távozását az angol földről:

— Mikor megtudtam, hogy a nem hadkö-
teleseket hazaengedik, rögtön elmentem a kül-
ügyi hivatalba, hogy távozási engedélyt kér-
hessek. Itt egy nagy ivet állítottak ki velem,
majd egyik irodából a másikba utasítottak,
mindezt elég udvariasan. Végül is egy szolgál-
adta azt a tanácsot, hogy a belügyminiszte-
riumhoz forduljak kérésimmal. Itt már kevésbé
szívélyesen fogadtak. Előadtam, hogy bár tizen-
nyolc éves már elmúltam, de hazámban még-
sem kellene katonai szolgálatot teljesítenem,
már csak azért sem, mert testalkatom is
gyenge.

— Jó, hazaengedjük — mondták — de
bizonyítsa be ezt a körülményt. Egy orvostól
sikerült bizonyítványt kapnom, amellyel felsze-
relve, megint elmentem a belügyi hivatalhoz,
benyújtottam irásaimat és azt mondták, hogy
majd értesítenek további sorsomról. Négy nap
mulva tényleg értesítést kaptam, tudatták ve-
lem, hogy kérésem teljesíthető, előbb azonban
ismét ki kellett töltenem egy ivet, amely a
legkülönbözőbb kérdéseket tartalmazta. Végre
három nap után megkaptam a végleges utazási
engedélyt.

Az angolok figyelme most különösen Ca-
lais felé fordul. Aggódva tekintik a németek
előnyomulását és elismerik, hogyha Calais a
németek kezére jutna, az már szörnyű baj
volna Angliára nézve. Velem mindenütt jól
bántak, hisz a magyarokkal különben is
szimpatizálnak, igaz ugyan, hogy különös mó-
don adnak kifejezést rokonszenvének, amint
ezt az alábbi ujságcikkem is bizonyítja,
amely a „The Globe“ című angol lapban jelent
meg október közepén. A cikk címe: „Egy szó
Magyarországhoz“:

— Ausztriában, mint egészhez való viszo-
nyunk sok generáción keresztül barátságos
volt és az is maradt, amíg Németország nem
szédítette el ezt az országot, másokkal együtt
barátaink közül. Magyarországot régebben szo-
rosabb kötelékek fűzték Angliához, mint Ausz-
triához. Az a támasz, amelyet Anglia Kossuth-
nak és a többi szabadsághősöknek nyújtott, ép
oly erős volt, mint az, amelyben Garibaldi ré-
szesült; innen származik az a részvét, ame-
lyet Magyarország jelenlegi sorsa iránt ér-
zünk. Régi keletű már Magyarországon a
függetlenítést célzó mozgalom. Csak természe-
tes, ha az a balszerencse, amelyet Ausztria hi-
vatalatlansága és a német ígéretekben való hi-
székenysége Magyarországra döntött, arra indi-
totta a Károlyi és Eszterházy csoportot, hogy
megint felelevenítsék a függetlenségi mozgal-
mat. Tisza gróf és a liberális párt tagjai (?)
bár nyíltan nem támogatják ezt a mozgalmat,
titokban természetesen szimpatizálnak a nem-
zeti aspirációkkal. (A valósággal ugylátszik az
angol lapok hadilábon állanak!)

A magyar nemzet katonai erényeinek dicső-
rete után az angol cikkíró így folytatja:

— Anglia, mint mindig, úgy most is küzd
a kisebb nemzetiségek érdekében, amelyek
minden jót várhatnak, ha a szövetségesek győz-
nek. Magyarországnak olyan esélye van most
nemzeti függetlenségének kivívására, amilyen
nem lesz soha többé, ha elég okos és bátor
lenne az alkalmat megragadni. De ha vár a
végtelenségig, elveszti ugy Erdélyt, mint a fiu-
mei kikötőt a másik oldalról. Vajjon Magyar-
ország, vagy Románia fogja-e először megrag-
adni az alkalmat?

Védekezés a Dardanelláknál, offenzíva a Kaukázusban.

(Törökország háborúja az oroszok ellen.
— Katonai vélemény.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 9.

Morait őrnagy a Berliner Tageblatt katonai munkatársa írja a Dardauelláknál és Kaukázusban várható hadi eseményekről:

Ha a török hadvezetőség nem dolgozott volna szünet nélkül 1913 óta, akkor kételkednünk kellene abban, hogy az ozmán haderő megállja a helyét, amikor egyszerre három harctéren kell küzdenie. Azonban a török hadseregben mindjárt a kirkkilisszei összeomlás után megkezdődött a reorganizáció és a munka különösen a balkáni háborúszűrés megkötése után vett nagy lendület. Így volt csak lehetségessé, hogy ezidén a török hadsereget sikeresen mozgósítsák. Mintán pedig a gyors mozgósítás, és a villámsebesség felvonulást egy hadseregben nem lehet egy két év alatt kiépíteni és előkészíteni, nagyon helyesen tette a török hadvezetőség, hogy a mint a birodalmat fenyegető ellenségeit felismerte, zonnal megkezdte és fokozatosan hajtotta végre a mozgósítást és így az épen a kellő pillanatban fejeződött be.

Ami a mozgósítás kezdetén még kétségesnek látszott: Bulgária állásfoglalása most már eldőlt és így Törökországnak most nem kell erőt megosztásával gyengülnie. Hogy Törökország európai területein különben is legfeljebb erős defenzívát fejthet ki, ezt minden hozzáértő szakember tudja. A török föld védelmét végzik már most egy felől a Dardanellák erődjei, másfelől a Bosporusnál őrködő flotta. Az angol és francia flotta megkísérelte már a Dardanellák bombázását, hogy hozzájuthasson Konstantinápoly megtámadásával Törökország szívéhez. Azonban régen elmúltak azok az idők, amikor az ellenséges hajórajok egyszerűen keresztül hajóztak a híres szoroson. 1807-ben ugyan még meg tudtak jelenni az angolok Konstantinápoly kikötőjében, de hajóikat az akkori erődítések visszavonulásra kényszerítették. A Dardanellák mostani védőerődjei, bárha nem egészen új építmények, mégis modern felszerelések és nagy szakértelennel elhelyezett, állandó erődítményekből és ütegből állanak.

— Az aknaelzárással együtt — írja Immanuel alezredes 1912-ben megjelent a Balkán-háborúról szóló könyvében — az új partíutegyek a harminc kilométer hosszúságban elhelyezett Dardanella-erődítéseket olyan hatalmasá tették, hogy hadihajók keresztülhatolását teljesen meg tudják akadályozni.

Hans Rohde volt török ordonánó tiszt pedig a Dardanellák elleni hadműveletek című könyvében egyenesen azt jelenti ki, hogy az erődök leküzdésére fordított munka időtrábló és egészen bizonytalan. Még az esetben is — írja — ha az erődök megsemmisítése teljes sikerre vezetne, az ostromló flotta maradványa olyan megviselt állapotban, tönkrement ágyúeszközökkel áll a szorosban, hogy hosszú ideig képtelen a harcra.

Valószínű, hogy Anglia és Franciaország nem akarják így feláldozni hadihajóikat. Az Adrián végzett hadműveleteik olyan ügyük és Anglia az Északi-tengeren szenvedett veszteségek óta annyira fél minden veszteségtől, hogy az egyesült flotta a Dardanellák ellen veszélyesebb akciót aligha kezd.

Hogy a Dardanella-erődök ellen kombinált tengeri és szárazföldi ostromot intézzenek, ez még több időt, de különösen partraszállított

csapatokat kíván. Ilyen csapatai pedig se Angliának, se Franciaországnak nincsenek, mert amije volt, mind a nyugati harctérrre vitte. A két szövetséges tehát kétségtelenül azon fog fáradozni, hogy maguk helyett más valakit (talán Görögországot?) küldjenek a harcra. A partraszállási kísérletek elhárítására különben Törökország megtette a szükséges intézkedéseket Gallipoli kikötőjének és Kisázsiaiban a szárazsi öbölnek aknákkal elzárásával. Mai európai harctáraiban — különösen ha Bulgáriától nem kell tartania — Törökország védelmi helyzete sokkal kedvezőbb, mint a régebbi határon volt. A Bosporusz felől orosz szárazföldi támadás lehetetlen és a török flotta offenzívája különben is olyan erős és hatalmas, hogy jelenleg a Fekete-tenger felől nem fenyegeti veszedelem Törökországot.

Végül meg kell még említeni, hogy a Dardanelláknak minden áron, az erődök tüzelésével nem törődve és az aknaelzárás átörve keresztülhajózása az aránytalan nagy veszteségek kivül a háboruban semmilyen döntő eredményt nem jelentene és az angol-francia flotta kitenne magát annak az eshetőségnek, hogy az épen maradt Dardanella-erődök megakadályozzák visszatérését és összeköttetését a Földközi tengerrel.

Ez áll a tengeri hadjáratról. A szárazföldi háború Oroszország ellen, a kaukázusi határon orosz csapatoknak eredményes visszaverésével vette kezdetét. Erzerumtól északra Kizikosz mellett és északnyugatra Kiskinnél érte vereség az oroszokat. Hogy török részről milyen erők szerepeltek, nem tudjuk, de nehéz az orosz csapatok minőségét és mennyiségét is megállapítani. A három kaukázusi sornadtestről mit sem tudunk. Annyi tény, hogy a Kelet-Poroszországban megvert orosz seregben kaukázusi csapatok is kerültek fogságba és a Visszulandnál szenvedett orosz vereségeknél különösen súlyos veszteségei voltak egy kaukázusi hadosztálynak. Nem valószínű, hogy oroszországi mohamedán csapatok vagy akár a turkesztáni két hadtest részei vonultak volna a kaukázusi határra. Nyilván az ujonnan szervezett tartalék formációkból küldtek ide — nem kaukázusi csapatokat, néhány ezer embert. Az orosz sereg támasztékai: a fekvésnél fogva is erős Kars város szikla erődjei, Alexandropol és a Fekete tenger partján Batum.

A török támadás Erzerum és Trapezunt megerősített városokra támaszkodik. A török előrenyomulásnak a tengerparton nagy előnyére van a Fekete-tenger fölötti flotta-uralom, míg az oroszok kénytelenek lemondani a tengerparti hadiutak felhasználásáról. A kaukázusi tartomány belsejében pedig nincs valami nagy bőség utakban, legfeljebb az Erzerum—Kars—Alexandropol közti hadiut használható és a perzsa határhoz közel cső erzerum—bajazid—erivani utvonat. Ezt az utóbbit azonban aligha használják föl az oroszok csapat, vagy municiószállításra, mert tartaniok kell a nem megvetendő erejű perzsa irreguláris csapatoktól, amelyek aligha maradnak sokáig távol a küzdelemtől. A harmadik utvonat Erzerum, Olty és Adagan között csak mint mellékeseemények színhelye jöhet számításba. A török felvonulás bázisának nincsenek összekötő vasúti vonalai, míg az oroszoknak a Kaspi- és Fekete-tengereket összekötő adsi—kabal—tiflis—batumi és a felvonulás területéhez merőlegesen vezető tiflis—alexandropol—mars—erivani vasúti vonalakat használhatják. Ez mindenre jelentős előnye az orosz seregek. Természetesen kérdéses, hogy ezeket a vonalakat mennyi ideig tudják megvédelmezni a szétrombolás és elpusztítás ellen.

Tekintve, hogy a hadiszintér erősen hegyes: előrelátható, hogy az ellenség a vasúti hidak és egyéb művek elpusztítására fog törekedni.

Korai lenne a küzdelem sorsáról és a hadviselő felek kilátásairól már most szólni. A hadviselés itt hegyi harcokban fog kimerülni, amelyeknek természete kizárja a gyors és döntő eseményeket. Ha Törökország lehetőleg gyorsítani akarja hadműveleteinek sikerét, úgy első sorban a fekete-tengeri orosz flotta teljes megsemmisítésére kell törekednie, hogy a tengeri csapatszállítás lehetetlenné tegye a kaukázusi hadiszintérre.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET

Színházi műsor:

Kedd: Szibil.

Szerda: Cigányprimás.

Csütörtök: Kabaret.

* A színház hírei. Cigányprimás. Teljes új botanulással és új kiállításal kerül színre szerdán az általában kedvelt nagy operett, Cigányprimás, mely Aradon állandóan felt házakat vonzott. A főszerepeket Dióssy, Pataki Vilma, Benkóné, Polgar, Gyöző, Barics, Földesi és Várnai játsszák. — „Jönnék a németek.” Nem háborús darab, Nincsenek benne csatáképek, mégis a mostani háború legaktuálisabb szalonvígjátéka, amely a francia félelmet és megvetést gunyolja a németek ellen. A darab egyike a legszölemesebb vígjátéknak.

* Olcsó színházi helyárák. A színtársulat alkalmazkodva a háborús viszonyokhoz, a sajtó és a közönség tanácsára, hoinap szardától kezdve leszállította a helyárákat. Az új helyárák: Földszinti nagypály 12:20 K, ezeltt 16:20 K. Közép nagypály 10:20 K, ezeltt 14:20 K. I-ső rendű páholy 8:20 K, ezeltt 12:20 K. I-ső rendű támlásszék 2:50 K, ezeltt 3:10 K. II-od rendű támlásszék 1:80 K, ezeltt 2:50 K. III-ad rendű támlásszék 1:40 K, ezeltt 2:10 K. II. emelet 1. sor 1:26 K, ezeltt 1:86 K. 2., 3., 4. sor 1:06 K, ezeltt 1:26 K. 4., 5. sor 86 fill. ezeltt 1:06 K. III. emelet 1. sor 86 fill., ezeltt 1:26 K, a többi sor 66 fill., ezeltt 86 fill. Középkarzat 32 fill., ezeltt 62 fill. Oldalkarzat 22 fill., ezeltt 42 fill. A helyárákban már a jegypótdij is benne van.

* Lidércfliz. Szenzációs misztikus dráma az Urániában. Egy elragadóan kedves drámát mutatott be tegnap a színház. Nyugodt családias boldogság képe áll előttünk, ám ezt a képet megzavarja egy különös esemény. A férj, egy dorék, jó ember nemtelen ösztönöktől hajtvá gonoszságra vetemedik, megöli nagybátyját, hogy pénzhez jusson. — A németek diadalai az Urániában. Folytatólagosan bemutatja a színház a német hadsereg győzelmeiről felvett kiváló felvételeket, amelyeknek eddigi sorozatai mindig tetszésre és érdeklődésre találtak. A mai sorozat érdekességében még talán felülmulja az eddigieket is és előreláthatólag nagy sikert fog aratni. A felvételek legjobbjai: Eidekubln kirabolt város, német csapatok helyreállításának egy lerombolt hidat, Avalis belga erőd, a kazamattákban, a zsákmányolt ágyuk elszállítás, a vörös-kerezt kutyái a frontba mennek, tiszt-avatás, Frigyes Agost főherceg meglátogatja a katonákat a csatamezőn.

* Háborús dráma az Apollóban. (A keleti határon.) A csatamező vérről telített romantikája impulzust adott az első háborús mozidráma megírásához. A nagy világháború miliőjében játszódik le a hatalmas dráma eseménye, amelyet stilszerűen, háborús eseményekkel átszőve dolgozott fel a filmgyár. A poroszországi német-orosz harcok színhelyén történik a dráma meséje, sok megkapó szín s történelmi motívum teszi a történelmi idők mesteri alkotásává ezt a nagyszabású filmet. Három felvonásból áll a grandiózus dráma, amelynél a mostani háborús időkben érdekfeszítőbbet nem kaphat a publikum. A háborús kép mellett több aktuális harctéri felvételt is bemutat keddi új műsorán az Apolló. A háborús események izgalmas epizódjai ezek a felvételek. Kiegészíti a keddi új műsort „A segédmérnök” című megérző drámai kép és több kacagtató vígjáték. 3

Uj német csapatok a nyugati harctéren.

— Vilmos császár katonáihoz. — Az angolok erőfeszítései. — A flandriai harcok. —

Távirat. tudósítás.

Berlin, november 9.

A német tüzérség fölénye.

BERLIN. A Times megállapítja a németek tüzérségi fölényét Ypernnél. Egyetlen német lövés szétzúrt egy egész angol üteget.

ROTTERDAM. A németek Ostendétől Westendig az egész tengerpartot megérték nehéz ütegekkel, amelyek a tenger felőli támadások visszaverésére készen állnak.

Genf, november 9. Párisi híradás szerint Nieuportnál a német ütegek három angol cirkálót sokkal súlyosabban rongáltak meg, mint a hogy eleinte hitték. Azt mondják, hogy ezek a hadihajók hasznavehetetlenekké váltak. A Falkone, a Bryand és a Rinaldo — ezek a szobanforgó cirkálók — 3600 tonnásak és régi típusúak.

Vilmos német császár — mint már jelentették — november elején fölkereste a belga harctéren levő seregeit és beszédet mondott az összegyűlt lovasság tagjainak. Dicsérte a lovasság győnyörű munkáját.

— Ha kellett — mondotta — szuronnyal és ásóval is remekül dolgoztak a lovas katonák, akik kelletlenül mennek a lövészárokból pihenőre. De lesz még alkalom a lovasoknak lándzsáikat használni, amikor isten segítségével sikerül az ellenséget megkerülnünk. Köszönöm uraim hősiességüket — fejezte be nagy lelkesedéssel fogadott beszédét a császár.

Keletporoszországi csapatok

a flandriai harctéren.

London, november 9. A Morningpost írja: Minthogy a németek a keleti hadifronton elérték a Wartha-vonalat és legjobb csapataikat nélkülözhetik, leküldték azokat a nyugati hadszíntérre és itt Ypresnél és La Bassenél újabb előnyomulás várható. Az orosz sereg nyomása még nagyon távol van a német területtől, semhogy nagy jelentősége volna és érezhetővé válna.

Két hete tartó csata.

Rotterdam, november 9. A Nieuwe Rotterdamsche Courant-nak jelentik Aardenburgból: Tíz kilométernyire Rousselaertől, Rosebeke mellett, már két hét óta nagy csata folyik. Az ágyuk éjjel-nappal dörögnek és a sebesültek száma igen nagy. Naponként német, angol és francia repülőgépek cirkálnak a csataterület fölött.

London: A Daily Mail jelenti, hogy az armentéri német támadás a végtelenségig fokozta már az angolok ideges félelmét. Cronentől délre egy katonai őrző két galambot látott egy házból a tenger felé repülni. Jeladást sejtve ostromolni kezdték a házat, amely azonban csakhamar tűresnek bizonyult.

Francia jelentés a harcokról.

Páris, november 9. (Rómán át.) A francia főhadiszállás november 5-én éjjel 11 órakor a következő jelentést adta ki:

Ma este mindössze egyetlen egy pontról kaptunk jelentést. Északkeletre Vaillytól a németek támadták a Mats Majornál, Four de Parisnál és St.-Hubertnél. Ellentámadásba mentünk át a mindkét fél végeredményben megtartotta pozícióját.

Pihen a belga hadsereg.

Berlin, november 9. Brüsszelből jelentik: A belga hadseregből mintegy 25.000 ember küzd a tengerparton. Négy zászlóalj, összesen 100.000 katona állítólag a Havre mellett levő Fécampnál táborozik. Anglia és Franciaország most azt követelik, hogy az egész belga hadsereg a Franciaországban harcoló szövetségeseihez csatlakozzék. Albert király ezt a kívánságot nem akarja teljesíteni, mert Belgiumban már ugyancsak jóllaktak a háborúval. Anglia fenyegetésekre vetemedik. Brüsszelben azonban a közvélemény hangosan felzúdul a belga csapatoknak idegen földön való alkalmaztatása ellen, amelyet alkotmányellenesnek tartanak.

Rheims bombázása.

Bordeaux, november 9. A Temps jelenti: A németek az elmúlt héten ismét hevesen bombázták Rheims-ot, amely ennek következtében sokat szenvedett.

Az angolok segítő seregei.

Krisztiania. A Times katonai munkatársa londoni híradás szerint részletesen leírja az angol újonc-seregek szervezését és kiképzését.

— Az újoncok — írja — korosabbak és erősebbek, mint az angol hadseregbe bekezdésén jelentkező újoncok. Minden foglalkozási ág képviselője van soraikban. Egészségi állapotuk jó és megfelelő az elszállásolásuk, ételmezésük is. Viselkedésük és hangulatuk minden várakozást kielégít. Tisztjeik együtt élnek a legénységgel és minden fáradságukban osztoznak. Az újonc csapatok kiképzését hat hónap alatt be akarják fejezni. Az eddigi eredmények teljesen megfelelők. Az első újonc-hadsereg már 1915 február 15-re kiképzett, harckerész állapotban lesz, míg a többieké március folyamán fejeződik be. Amint a kiképzés véget ért: nagy újonc hadsereg csatlakozik a harctéren álló csapatokhoz, hogy azokkal vállvetve küzdjön a csatafrontban.

Nápoly. A Roma gőzös kapitánya, aki hajójával ma érkezett meg Port Saidon keresztül Bombayból elmondja, hogy a bombayi kikötőben elindulása napján huszonnégy nagy Royal Mail és British India társasági gőzöst látott, amelyeknek az volt a rendeltetésük, hogy a harmadik indiai expedíciós hadtestet Európába szállítsák. Az indiai katonák, akiket behajóztak, abban a szent hitben szálltak a gőzökre, hogy Kalkuttába viszik őket. Olyan hindu csapatok, amelyek véletlenül megtudták, hogy az európai harctérre akarják vinni őket: megtagadták az engedelmességet. Ezeket a csapatokat büntetésből a Himalaya vidékére nehéz szolgálatba viszik. Az expedíció október 19-én indult el a Charles Magne és Saint Louis francia páncélos cirkálók és a Black Prince és Inflexible angol cirkálók kíséretében.

ben és a Vörös-tenger felé tartott. Ademnél két angol cirkáló várta a huszonnyolc hajót és láthatóan arra ügyelt, hogy a Vörös-tengerbe behajózást valami váratlan támadás meg ne zavarja. Ez a két angol hajó, mint azt az olasz kapitánynak elmondták, az Emdent üldöző flottához tartozott.

A veszedelmes aknák.

Róma. Londonból jelentik: Admiral Hanton angol hajó, amely kétezeröttszáz belga katonát szállított Calaisból Havrebá, Boulogne előtt aknába ütközött. A pánikban harmincan megfulladtak, a többi katonát a Queen angol gőzös megmentette.

Krisztiania. Grimsbyből jelentik: A Caep Calphurnio halászgőzös legénységével együtt aknán elpusztult.

London, november 9. Az angol admirális hivatalos közlése szerint a Tory szigetek körül, amelyek mintegy harminc kilométernyire vannak Irland partjaitól északnyugati irányban, a kikötött hadihajók egész aknamezőt találtak. Az aknákkal elborított vízfelület terjedelmét még nem sikerült megállapítani. Az aknákat német aknarakó hajók sülyesztették el. Az admirális figyelmezteti a hajóvállalatokat és a halászbárkák tulajdonosait, hogy az említett vizeken a legnagyobb óvatossággal haladjanak és a Tory szigetcsoportot legalább száz kilométeres messzeségben elkerüljék.

Anglia milliós kára.

London. Az októberi behozatal husz, a kivitel tízenyolc millió fonttal kevesebb a tavalyinál. Ezt a háború és különösen a német cirkálók sikeres hajóvadászata okozza.

A chilei tengeri ütközet.

London. (Táviroda.) A chilei konzul közli, hogy Penta-Karaoránál egy hadihajó zátonyra jutott. Valószínű, hogy a németek által szétvert angol flottához tartozott a hajó.

Hága. Newyorkból jelentik: A chilei partok mellett vívott tengeri ütközet körül egyre titokzatosabb lesz a homály, amely a harc részleteit fedi. Santiagode Chileből azt jelentik, hogy egyetlen chilei tengeri kikötőbe se furott be angol hadihajó és az ottani angol követség sem kapott róla hírt. — A Times levelezője szerint a német tengerészeti hivatal jelentésében az a legfeltűnőbb, hogy nem tesz említést a Canopus csatahajóról. Ez az angol páncélos sokkal erősebb fegyverzetű, mint a chilei harcban résztvevő német hajók bármelyike és az angol flottában való ottléte döntő fölénybe jutatta volna ezt a német cirkálókkal szemben. Miután pedig hivatalosan azt jelentették, hogy a Canopus csatahajó elindult a csendes óceáni angol hajóraj megerősítésére, fölmerül az a kérdés, hogy résztvevő-e a chilei ütközetben a Canopus, vagy ha nem vett részt, akkor hol volt? Ha tehát a német jelentések a csendes tengeri ütközetről csakugyan megfelelnek a valóságnak, akkor egyetlen lehetőség van és az az, hogy Cradoek tengernagy az angol hajóraj parancsnoka törbe csalta magát. Könnyű német cirkálót látott feltűnni a látványon, amelyet azonnal üldözni kezdett. A gyors üldözésben a lassabb járatu Canopus nem tudott résztvenni és elmaradt. A gyors német cirkáló az angol hajórajt a készen várakozó német hajók közelébe csalta, amelyek azután még a Canopus megjelenése előtt végeztek az angol hajókkal.

Kína és az Unió Japán ellen.

BECS, november 9. A Sonn- und Montagszeitungnak jelentik Genfből: A New York Herald közli, hogy Kínának egy Japánhoz intézendő ultimátuma küszöbön van.

Genf, november 9. A New York Herald jelenti: Az amerikai szenátusban tízenyolc szenátor indítványt nyújtott be, amelyben felszólítják az elnököt, hogy emelje fel szavát a japánok további inváziója ellen a Csendes óceánon.

Minden magyar ember adjon kölcsönt a hazának!

Hindenburg haditerve északon.

Tervszerű visszavonulás. — Orosz veszteségek Przemyslnél. — Szerbia kétségbeesett helyzete. —

Távirati tudósítás.

Budapest—Bécs—Berlin, november 9.

BERLIN. Hindenburg tábornok vezérkarából ideérkezett tiszti kijelenti, hogy a szövetséges seregek helyzete kitűnő. Szabadon választhatják meg a döntő csatát az ellenséggel szemben.

Tervszerűen vonulnak vissza csapataink.

Berlin, november 9. A Vossische-Zeitung írja: A Svenska Dagbladet november 5-iki kelettel a keleti haroszintérről foglalkozva, egy áttekintő cikkben a következőket közli:

A németek visszavonulása teljesen tervszerűen folyik, anélkül, hogy az oroszoknak sikerülne súlyos csapást mérni rájuk. Ebben az eljárásban céltudatos és következetes keresztülvitele rejlik annak az alapelvnek, hogy a véletlenül gyengébb fél a döntő ütközetet kitolja mindaddig, amíg saját segédcapataihoz közelebb jut és amely abban rejlik, hogy az ellenséget maga után csalja, mindaddig, míg az erőviszonyok kiegyenlítődnek és ismét kilátás nyílik arra, hogy a harc sikerrel felvehető.

Hindenburg tábornok bizonyára tudja, hogy mit cselekszik. Az oroszoknak előrenyomulása Lengyelországban — különösen ami az északi szárnyat illeti — sokkal gyorsabb, sem, hogy teljesen biztosítva lehetne egy esetleges visszaveretés ellen. A németek mestéri stratégiája egyedül áll a maga nemében.

Orosz jelentés a San melletti harcokról.

Pétervár, november 9. November 5-én a főhadiszállás hivatalosan jelenti:

A San alsó folyásánál akcióknak folytatódik, az összes harcokban azonban jelentősebb mozzanat az utóbbi napokban nem volt. Apróbb csatározások folytak Rozvadovtól északra és a Marocs-nél, valamint Niskovnál is.

Orosz veszteségek Przemyslnél.

Bécs. A sajtóhadiszállás hosszú kommnikében cáfolja a przemysli orosz veszteségekről terjesztett lekicsinylő orosz híreket. Ötven kilométeres arvonalon huszonhárom napos kemény csatában lehetetlen csekélyt veszteni. Október negyedikéig tizenkilenc napig a vár-tüzérség vívhatatlan ura volt a helyzetnek és a közeledő hadoszlopokat valósággal lekaszálta.

Október negyedikén a támadó gyalogság fele olesett. Nyolcadikán a polgári erdőben felállított tüzérség teljesen megsemmisült. Az oroszok közelebb tolódván, eredményes ki-rohanások következtek. Szeptember huszonötödikén a bicowi erdőben négy órási harcban a foglyok vallomása szerint legalább háromezer orosz esett el. Ötödikén kezdődtek tömeges rohamok, melyeknél egyes lövedékek néha tizenkét embert teterítettek. Egyes pontokon a halottak és juttató sebesültek sokszor halomra bukkantak.

Hetedikén történt az első szuronytámadás. Egy zászlóalj bonyomult egyik erdőbe és száznegyvenkilenc ellogott emberen kívül teljesen elpusztult. Más zászlóaljakat rettenetes veszteségük megállított. Más pontokon is egyes századok összeolvadtak halva száz emberre. Es-

téte roham megállt, mert a régi módszer: saját embereiket hátulról gépfegyverekkel buzdítani, többé nem használt. Sebesültek javveszékései elárulta fedezőket. Ezért maradt el a nyolcadikára tervezett roham még fölmentő sereg érkezése előtt. Három héten át az északi arvonalon legalább kilencezerhatszáz halott és sebesült volt, délen kétezer, de legrémesebb volt a kép délnyugaton. Az oroszok itt két napig temettek és harmadnap mégis találtak még legalább ötezer halottat. Délkeleten egyetlen sáncnál háromszázötven, Siedlicka előtt hatszázötvenét halott hevert. Városvon kívüli halottak, valamint az oroszok által eltemetettek száma ismeretlen. Összefoglalva, saját negyvenezres becslésünk nem túlzott, hanem kevés. Valószínűbb az oroszok által cenzurázott lebergi jelentés hetvenezres adata.

A lebergi orosz uralom.

Krakó, november 9. A Rjevs lebergi híradása szerint ama lövések következtében, amelyeket szeptember 15-én a Belváros utcáiban tettek, Ejsche tábornok városparancsnok a Valova-utca 9-es és 11-es számú házak zár alá vételét rendelte el. A vizsgálat ugyanis kiderítette, hogy e házakból löttek az orosz katonákra. A házak lakóinak egy hónapi haladékot adtak a kiköltözködésre, a lakbért azonban a városi pénztárba be kell fizetni.

Október 10-iki számában az említett lap az jelenti, hogy Bobrinszky gróf fő kormányzó a lebergi városi tanácsnak megengedte, hogy Stahl dr. vezetésével küldöttséget menessen Pétervárra egy négymillió kölcsön felvétele céljából. A tartománybank is költséggel fordult Szentpétervárra, hogy az orosz állami banktól hitelt eszközöljön ki. Az élelmiszerek drágasága október első napjaiban óriásira emelkedett Lembergben. A cukor fontja nyolcovan kopek, tehát a rubel kényszerárfolyama szerint 2 korona 35 fillér. A sonka fontja 5 korona. A munka csak öt pékműhelyben folyik, amelyeket a lakosság éjjel-nappal ostromol, hogy kenyert kaphasson.

Az orosz Vörös Keresztnek Lembergben működő osztályát Tolsztoj Leónak, a nagy írónak fia, Tolsztoj Sándor gróf vezeti.

Szerbia helyzete kétségbeesett.

Bécs. Orosz lapok írják, hogy Hartwig özvegye, aki Nisből tért haza, elbeszélte, hogy a szerbiai helyzet rettenetes. Aratás óta betakarítatlan a gabona. Nisben három kórháznak három orvosa van, tehát kétezer sebesültre egy orvos jut. A katonák hóban meztláb járnak. A gyárak állnak. Mindenütt nyomorúság van lelkesedés helyett.

Szofia. Kadoslawow közölte a pártvezérekkel, hogy a kormány egyelőre semleges marad. Egész bolgár sajtó követeli bemaszírozást Szerbiába makedóniai borzalmak miatt.

A becsület, kötelesség és józan ész parancsolja, hogy jegyezzünk a nemzeti kölcsönből

**A Kossuth-asztaltársaság
vagyonából hadikölcsönt jegyez.**

(24.000 korona a haza oltárára.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 9.

Már érezzük, már látjuk, hogy a magyar hadikölcsön jegyzése éppen olyan tüneményes lesz, mint a milyen volt a magyar hadidicsőség feléléde. Már itt vannak a biztató jelei a sikernek, már ismét egységes és nagy a nemzet noha nem vérről, de pénzről van szó. Az embert az ismerősei és az idegenek lépten-nyomon megállítják az utcán és érdeklődnek a jegyzés feltételei, az ideje és a helye iránt. A szerkesztőség telefonján ma számtalan jelentkező kérte, hogy adjunk utbaigazítást és tegyük lehetővé, hogy ez is, amaz is hozzá jusson a hadikölcsön járadékhoz.

Mindenki hozzájuthat, mert a jegyzés korlátlan mindenki annyit kaphat ebből a minden idők legjobban kamatozó, az állam minden vagyonával és összes jövedelmeivel garantált értékpapirjából, amennyit jegyez. És látjuk, hogy óriási mennyiséget fognak jegyezni Aradon. Éppen olyan a lelkesedés, a hazafiúi készség, mint amikor életünket és vérünket kérte a haza. Az aranyak, az ezüstök finom szaglászó szervekkel vannak megáldva, az anyaföld, amelyből előkerülnek nek is, felszereli őket olyan látóképességgel, hogy megérzik, meglátják, hová kell gurulniuk, hol kínálkozik a legjobb alkalom a szaporodásra. Az állam pénztárába törekszik mindannyia.

Már tömörülni kezd a polgárság végeláthatatlan sora. A város kezdi meg a sort és ime ugyanabban az órában egy hazafias aradi egyesület hozza meg határozatban, hogy minden vagyonát, minden aranyát és ezüstjét, amelyet hazafias célokra aradi polgároktól példás szorgalommal és bölcs szívóssággal gyűjtött, leteszi a haza oltárára és hadikölcsön járadékot jegyez.

Az aradi Kossuth Lajos társaság cselekedte ezt meg ma este tartott rendkívül népes értekezletén. Úszintén szólva, amilyen felemelő látvány, hogy ezt az asztaltársaságot látjuk az első jegyzők közt annyira természetesnek találjuk. Csak önmagához maradt hű, csak azt a tradíciót követte, csak az a szellem nyilvánult meg, amely Arad minden polgára előtt tiszteltet és megbecsülést biztosított a részére az évek hosszú során át. Gazdag és szegény, a legelőkelőbbek és a legszegényebbek vannak együtt ebben a társaságban, amely Aradnak megteremtette halhatatlan Kossuth Lajos szobrát és mindig előljárt, ha a csüggedő és cinizmusa hajló aradiakat a haza iránti kötelességre kellett figyelmeztetni.

Nagy Kálmán elnöklésével tartott rendkívül népes értekezlet egyhangú lelkesedéssel járult hozzá Schwartz Zsiga titkár indítványához és kimondották, hogy szívvel-lélekkel követik a hívó szót, huszonnégyezer koronáért vásárolnak a társaság nevében hadi kölcsön járadékot. A tőke megsokasodva fog visszakerülni és béke idején ismét szolgálhatja a hazafiság békés műveit.

Ezt az asztaltársaságot írjuk fel elsőnek arra a jövő nemzedék számára készülő és a jelen nemzedék értékét számontartó lapra, amely megfogja mutatni, hogy kik voltak Aradon a tökéletes polgárok, kik érdemlik meg a magyar nevet.

Felszólítunk mindenkit, egyesületeket és magánosokat, hogy szíveskedjenek az Aradi Közlöny szerkesztőségében bejelenteni azt a szándékukat, hogy jegyezni akarnak, hogy mi az ő jó példájukkal buzdíthassuk mindazokat, akik buzdításra szorulnak.

A nemzet a harcoló hadseregért.

(A magyar hadikölcsön célja.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 9.

Az az óriási küzdelem, amely most egész Európában folyik, egyaránt nagy vér és pénz-áldozatot ró a hadviselő felekre. Megérzik ezt a gazdag Anglia és Franciaország is, nem is említve Oroszországot és a szövetségesekhez csatlakozott kisebb Balkán államokat. Németország, nomkülönben Ausztria Magyarország szintén nem lehetnek ez alól kivételek. A szövetséges államok kormányai sorba terjesztették és terjesztik parlamentjük elé a rendkívüli hadikölcsönre vonatkozó törvényjavaslatokat. Anglia csak nem is oly rég szavazta meg azt, rövidesen követni fogja ezt a francia törvényhozás is. Németország birodalmi gyűlése ugyan csak a közeli napokban fogadta el kormányának ilyen értelmű javaslatát.

Természetesen a monarchia is kénytelen lesz rövid időn belül, talán már a közeli napokban hasonló értelemben intézkedni.

A nagy eseménynek összes részleteit anyyira ismerjük, hogy talán felesleges is, ha azt mondjuk, hogy hazánk kormányát nem a szükség parancsoló szava fogja kényszeríteni ezen elhatározásra. A német birodalom a moratóriumot eddig nem ismeri és mégis jónak látja kölcsön utján előteremteni hadi hitelét. Magyarország hadikölcsönének szinte kifogyhatatlannak látszó mennyiségét és egyéb anyagi áldozatkészségét bőven igazolják hadseregünk összes eddigi felszereléseinek, ellátásának és fenntartásának minden fennakadás nélkül folyósított kiadásai, továbbá azok a szünni nem akaró önkéntes adományok, amelynek tömegével ugyszólván napról-napra találkozunk.

Az idő azonban a hadviselés terén is újabb követelményeket támaszt. Negyedik hónapja, hogy hadaink északról és délről ránk neveződő hadjárat esélyeit, a legjobb eredménnyel állják. Mindennek azonban ára volt. Seregeinkben az elhaltak és sebesültek száma hézagokat teremtett, a munició pedig felfrissítésre vár. A kormány csak a napokban rendelkezte el a 24 és 36 év közötti férfiak újabb sorozását, mely intézkedéssel derék hadseregünk számát, előreláthatólag újabb milliókkal fogja megnövelni. Ennek a fenntartásához pedig pénz és pénz kell!

Nagyon szerencsésnek tarthatjuk tehát a magyar kormányt az azt a gondolatát, amikor egy hadikölcsön előteremtése céljából magához a nemzethez fordul. Az eddigi államkölcsönök, formájuk és feltételeiknél fogva is, majdnem azt mondhatjuk, hogy a nemzet nagy összességét mellőzték. Jobbára a vagyonosabb és tehetősebb személyek voltak azok, akik az államnak hitelműveleteit eddig lebonyolították, most azonban nagyon helyesen az egész nemzethez fordul. A kölcsönnek berendezése és aláírási feltételei erre engednek következtetni.

A kötvények az eddig megszokott 10000, 1000, 500 és 100 K névértékeken kívül még egy újabb 50 koronás címlétről is fognak szólni. Már a forma is a demokratikus jelleget árulja el. Nagy előnyt nyújt a kamatozás terén, mivel a névérték után 6 százalékos ad már a folyó évi november hó 1-től. Sőt ha jobban a dolog mélyére tekintünk, a kamattérítvény még előnyösebben fog alakulni azáltal, hogy a kibocsátási árfolyam alatta lesz a névértéknek. Tekintve, hogy az állam a kamatot a jövő évi május hó 1-én fogja utólag megtéríteni, a vevőközönség a mostani vásárláskor azon előnyt fogja élvezni, hogy a vételárban csak tőkét fizet.

Az új kölcsön egyfelől kincstári utalvány, amennyiben zároltatás esetén az 5-ik év utolsó negyedében névérték szerinti beváltásra felmondható, másfelől a szabad kötvényeket illetően járadék is, amely csupán az államkincstár által modható fel, azonban 1920 előtt a kötvények beváltás alá nem kerülhetnek. A kamat adómentes, a szelvények bárhol beválthatók.

Az elősoroltakon kívül a kölcsönnek népies jellegét még leginkább az domborítja ki, hogy a nyilvános kibocsátást és aláírást nem bank-soport, szindikátus fogja ellátni, hanem az ál-

lamnak majdnem valamennyi pénzintézménye és pedig az összes kir. állampénztárak és adó-hivatalok, a m. kir. postatakarékpénztár és valamennyi közvetítő postahivatala, az Osztrák-Magyar Bank főintézete és fiókjai, az Országos Központi Hitelszövetkezet és vidéki szövetkezetek, továbbá az országnak minden valamire való bankja és takarékpénztára, úgy Horvát-Szlavon országokban, mint Bosznia-Hercegovinában. A kibocsátásra kerülő járadékkölcsön kötvényekre történő befizetések céljából a moratoriumrendelet értelmében átutalás útján igénybe vehetők a bankoknál és takarékpénztáraknál elhelyezett és egyébként moratorium alá eső betétek is.

Igen kedvezőké teszik a kölcsönnek természetrajzát még azok a kedvezmények is, hogy a vételár teljes összegének lefizetése esetén árfolyam előny áll be s míg a csupán 100 koronát meg nem haladó jegyzés alkalmával fizetendő le a teljes összeg, addig az ennél magasabb jegyzés már részletben is törleszhető.

A hadikölcsönnek zárolt és szabad kötvényei egyaránt lombardirozhatók, sőt már a részletfizetésekről nyert elismervény is és pedig az Osztrák-Magyar Banknál valamint a Hadikölcsön Pénztárnál a mindenkori váltóleszámitolási kamat mellett, amely jelenleg 5 $\frac{1}{2}$ százalékos.

Teljes reményünk van ahhoz, hogy a kormány nem fog csatlakozni a magyar nemzetben a mikor a kölcsönrel elébe lép és ugyanazzal a lelkesedéssel, a mellyel a nemzet saját véreit a trón és haza védelmére, fog az anyagiakban is a haza oltárán áldozni.

LEGÚJABB

Érkezett éjjel 3 órakor.

(Táviróda cenzurálva.)

London: Tokióból jelentik: A japán flotta déli irányban elindult, hogy elérje a déliamériai vizeken tartózkodó német hajórajt.

Szofia: Nisben koronatanács volt, amelyen résztvett Montenegró megbízottja és Oroszország szerbiai ügyvivője is. Allitóltag Franciaország ötven millió frank kölcsönt engedélyezett Szerbiának és ez az összeg aranyban már meg is érkezett Nisbe.

György herceg sebe begyógyult és a herceg legközelebb visszatér a harctérre.

Pétervári: Az oroszok Ormánysziget offenzívájá szax mérföldre nyúlik el. Egyik irányba Erzarum felé vezet, a másik az Eufrátes folyó felé irányul.

SALONIKI: ... Anglia arra kéri Görögországot, hogy küldjön ötven ezer fős segítő csapatot Egyiptomba Görögország az Anglia által adandó kártalanításból tette függővé hozzájárulását.

Konstantinápoly: Az örmény pátriárka körlevelet intézett az örmény püspökökhöz, a kiket arra szólít fel, hogy hívják buzdítsák a török haza iránti kötelezettségeik teljesítésére.

Déli főhadiszállás. A csapatoktól beérkező jelentések szerint, amikor csapataink bevonultak Losnicába, a helységet teljesen kifosztva, elpusztítva találták. A szerb csapatok elvonulásuk előtt mindent tönkretettek.

Rotterdam: Rouselaire jórészt elpusztult a bomaktól és tüztől. A városban a polgárok lőttek német katonákra és ezért büntetésből több utcát felgyújtottak, a városra pedig 200,000 frank büntetést vetettek ki.

Rotterdam: A bur fölkelés egyre terjed. Egész Oranje fölkészült és Transwaal nagyrésze is csatlakozott a fölkelőkhez.

Madrid: Portugáliában forradalmi tüntetések vannak. Lisszabonban a monarchista lapok szerkesztőit szétrombolták.

Jegyezzünk hadikölcsönt!

HÍREK

Katonánk karácsonya.

Közeledik karácsony ünnepe. Más-években ez a béke és a szeretet ünnepe. De milyen lesz a mi idai karácsonyunk?

Ha elárvult családi otthonunkban akarjuk megülni, akkor nagyon bánatos karácsonyunk lesz. Mert hiszen alig van családi asztal az országban, amelynél egy, vagy több helyet üresen nem hagytak volna a hadbavonultak.

Ezért az idén nem a családi tűzhely mellett, hanem künn a harctéren kell megülnünk a szeretet ünnepeit. Ott, ahol most a nemzet legkedvesebb fiai vannak.

Karácsony estéjén forradjon az ország népe egyetlen nagy családdá és zárandokeljen szeretetével a katonai táborokba. Mindon egyes katonáknak jusson karácsonyi ajándék. A szeretet génusza vonuljon végig a táborozó helyeken és látogasson el a legtávolabbi lövészárkokba is. Hadd tudják meg a hős fiúk, akik testvéri egyetértésben, vállvetve küzdenek királyukért, hogy Magyarország az édes szülő szeretetével, haláljával és büszkeségével gondol mindegyikükre.

Herczeg Ferenc.

Aradi uri leányból — fővárosi orvosnő. Tarján Erna aradi származású uri leányt szombaton avatták a budapesti tudomány egyetemén az orvostudományok doktorává. A fiatal, képzett orvosnő a budapesti Zita-kórház orvosává nevezték ki.

Bizottsági ülések a városnál. November 10-én délután négy órakor a közlekedési, fél öt órakor a jeggyári bizottság, november 11-én d. e. 11 órakor a temetői bizottság tart ülést.

Karácsony a harctéren. Közeledik a karácsony, a szeretet és a családi otthon boldog ünnepe. A szegény keservesen megakasztott filléreiből, a gazdag feleslegéből egyaránt szeretetteljes meglepetésben részesítik azokat, a ki szívükhöz közelebb állnak. Van-e köztünk, akinek ne tolna köny a szemébe, midőn katonáinkra gondol, akik ez ünnepet otthonuktól távol, barátságtalan vidéken a legnehezebb, de bizonyára a legnehezebb kötelezettség teljesítése közben töltik. A cs. és kir. hadügy-minisztérium, valamint a m. kir. honvédelmi minisztérium hadsegélyző hivatala elhatározta, hogy derék katonáinknak szerény karácsonyi ajándékot küldenek s e célra jelentékeny összeget adományoznak. A rendelkezésekre álló összeg azonban sajnos, távolról sem elegendő arra, hogy abból a harctéren küzdő minden egyes katonánk mellé karácsonyi ajándékba részesülhessen. Előző mindegyikünk hozzájárulása szükséges s azok a katonák, akiknek senkiük sincs a harctéren, e tekintetben bizonyára nemcsak vasenyre fognak keelni azokkal, akiknek fiúk, férjök, fivérük, vagy vőlegényük küzd a harctéren. ... Ezért a hadsegélyző hivatal (Budapest, IV. Váci-utca 38. sz.) agyal a hirtelennel fordult hozzáfias és a harctéren küzdő katonáink érdekében már eddig is minden áldozatra készen mutatkozott közönségünkhöz, hogy az e célra szánt nagylelkű pénzdöntőnyivaival mielőbb keresse fel. (A Hadsegélyző Hivatalnak címzett pénzküldeményeket a posta a vidékre portómentesen továbbítja.) A hivatal azután gondoskodni fog róla, hogy csapataink a nekik szánt karácsonyi ajándékot az édes otthonból jövő szeretetteljes üdvözlésért, valamint a legbensőbb megemlékezés és az örömteljes viszontlátás reményének jele gyanánt századonként idejekorán megkapják. — A m. kir. honvédelmi minisztérium hadsegélyző hivatala. (Budapest, IV. Váci-utca 38.) Kirchner, cs. és kir. altábornagy.

A bécsi polgármester a királynál. Bécsből jelentik: A király ma külön kihallgatáson fogadta Weisskirchner bécsi polgármestert, aki részletes jelentést tett a fővárosnak a megindított segítőakciókról. A király érdeklődéssel kísérte a jelentéseket és mikor a polgármester arról beszélt, hogy az iskolákban az előadások zavartalanul folynak, így szól:

— Ez nagyon fontos, én is füslyt helyezek erre.

A király jó szinben van és a legjobb egészséggel örvend.

— **Hősi halál.** Kocz Elek a 3-as honvéd huszárok vitéz és népszerű őrmestere, Kamionkánál, ahol a hármás huszárok annyi emberüket és tisztjüket veszítették el, augusztus 24 én hősi halált halt. Felesége, született Bittmann Margit gyászolja.

— **A katonák meleg ruháira adakoztak:** Engel Margit 6 korona, Herbststein C. 20 korona és egy meleg felöltő, Haubert Nándorné fehérneműk, Nagel Károly (Mkovácsháza) 4 flanel ing, 6 hósapka, 6 pár érmelegítő, Vásárhelyi Janka utján Szathmáry Jánosné ravatalára szánt koszoru megváltása címén: Borsos Béla dr. és családja 20 korona, öz. Boros Béni 15 korona, Nesnera Aladárné 15 K. dr. Boros Béni 15 K. Boros Emma 15 kor. Az adományokat köszönettel nyugtázza, egyúttal kéri azon urhölgyeket, kik leveiket eddig be nem küldötték, azt mielőbb juttassák el hozzám. Dr. Múlek Lajosné.

— **Köszönetnyilvánítás.** Özvegy Leopold Mórné ravatalára szánt koszorumeqváltására Leopold Rudolf és Fanny (Budapest) 30 koronát adományozott az izr. nőegyletnek, mely nagyszívű adományért köszönetet mond az elnökség.

— **Ha elviszik a katonákat.** Egy aradi úriúrnő mesélte az alanti megtörtént esetet.

— **Amióta a háború kitört,** ha kimegyek a konyhába, minden héten más és más katorgát találok ott. Kezdetben nem sokat törődtem a dologgal, de végül is furcsának találtam az ügyet és megérdeztam a szakácsnét:

— Mondja csak Mari, miért van magánál minden nyolcadik nap más katoná? Ez még se járja!

— Én is azt mondom nagysága kérem kezeit csókolom, de hát mit csináljak. Alig hogy megszokom őket, az egyiket a másik után viszik a háboruba.

— **Adót kell fizetnie az autobusz vállalatnak.** Az adó felszólamlási bizottságra, aki Vásárhelyi Dezsa elnöklésével most tartja a tárgyalást, Környéből 2200 adófelelőbevezésnek elintézésre vár. A bizottság a kincstár képviselőjének felelőbevezését, ahol az magasabb adó kivételét kéri, rendszerint elutasítja. A városi autobusz üzemeltetése azonban, az adó kivétel-bizottság határozatától eltérőleg, adóval róttá meg a felsőbb fórum. Arra az álláspontra helyezkedtek, hogy a vállalat mérlegében kitüntetett adósság törlesztési összeg szintén tisztja jövedelemnek tekintendő és így az üzlet felesleggel zárta le az évet, míg a törvényhatósági közgyűlés által elfogadott zárszámadás deficiitást tüntetett fel. Az autobusz adóját 700 koronában állapította meg a bizottság.

— **Felülfizetések.** A Vörös Kereszt vasárnapi hangversenyén felülfizettek: A Kölcsey-egyesület, a Filharmónia egyesület 25—25 koronát, Bohus Zsigmond káré 20 koronát, Kömögész Emilné és Sulcz Károly 10—10 koronát, Varjassy Árpád 8 koronát, Werner Miksa dr. 7 koronát, Szedresy 6 koronát, Varjassy Lajos 4 koronát, Soherbag Ernő 3 koronát, Szöllösi István 2 koronát. A felülfizetésekért hálás köszönetet mond a Vörös Kereszt elnöksége.

Uj könyvek.

* **A világháború képes krónikája.** A Révai Testvérek kiadásában megindult műnek most jelent meg az ötödik füzeté igen változatos tartalommal s művészi illusztrációkkal és képmellékletekkel. A díszes kiállítású füzethez csatolva van folytatólagosan egy iv Jókai, A jövő század regénye című művéből ingyen mellékletül. Előfizetés negyedévre 3 korona, egy füzet ára 24 fillér. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., Üllői-ut 18.

* **Krudy Gyula.** Első szerelem. Elbeszélések. Valami különös, édes lág hangulatba ringatnak ezek az apró kis történetek. Mintha régi hangszereken régi, halk muzsikát játszanának és régen mult idők leányai, ifjai lejtenének régi, díszkrét táncokat. Krudynak különös tehetsége van régi és félmult idők hangulatának felidézéséhez. Krudy finom, választékos stílusa már régen nem szorul külön dícsőrtre. A könyvecske az Athenaeum kiadásában, a Modern Könyvtár 426—427. számaként jelent meg. Ára 40 fillér.

* **A csatater árnyai.** Hermann Jensennek, a kiváló dán írónak leghatásosabb regénye — és noha már néhány éve jelent meg eredetije: a legaktuálisabb olvasmány. Tárgyát ugyanis az orosz-japán háborúból meríti és egy rendkívül érdekesítő történet keretében megrázó erővel rajzolja meg a modern hadviselés hatalmas arányait, a csatáknak borzalmaikat, de rávilágít a tábori élet szépségeire és mindazokra a nagyszerű emberi kvalitásokra is, melyeket a közös veszedelem, a szoros együttélés vált ki az emberekből. Az értékes és érdekes regényt Bozóky Alajos fordította igen jó magyarsággal és a Modern Könyvtár 428—431. számaként az Athenaeum kiadásában jelent meg. Ára 80 fill.

* **A háború és béke szociológiája.** Irta Máday Andor dr. — Valóban aktuális problémával foglalkozik ezúttal Máday Andor, a neuchâteli egyetem tudós tanára. Már hónapok óta a háború tartja izgalomban egész Európát.

A tudós szerző gyönyörűen megírt fejtegetései meggyőzők, szellemesek és rendkívül világosak. Olyanok is élvezettel olvashatók, kik egyáltalában nem foglalkoztak szociológiával és akik nem barátjai az elvont témájú olvasmányoknak. A Modern Könyvtár 423—425. számaként az Athenaeumnál jelent meg. Ára 60 fillér.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Kedd, 1914. évi november 10-én:

C) Bérlet.

C) Bérlet.

Szibill.

Nagy cseréte 3 felvonásban.

Kezdete este 7/8 órakor.

Felelős szerkesztő:

Rudnyánszky Endre.

FÉLITER.*

Erdély

gyöngye

az Előpataki

ásványviz, el-

ősmert legjobb

üdítő és gyógyító ital.

Főraktár:

Éles Árminnál,

Aradon,

Félliteres üveg 26 fillér.

Literes „ 36 „

* Az ezen rovat alatt közzétett nem vállalunk felelősséget.

Van szerencsénk értesíteni, hogy **HELACIT** elnevezés alatt egy új készítményt hozunk forgalomba, mely a bőrtakát (mitesser) van hivatva gyorsan és sikeresen elmulasztani.

A **HELACIT** különösen ajánlatos zsíros, fényes, izzadó arc bőrű egyéneknek, de használhatja bárki is estély, séta stb. előtt.

A **HELACIT**-ből keveset gyapottra vagy rongyra öntünk és azzal arcunkat letöröljük.

Mindenkit meg fog lepni az a csodás hatás, amelyet a **HELACIT** azon percében előidézik. Az arc olyan lesz, mintha valami lehető finomságu harmattal (a gyümölcs hamvához hasonló) volna bevonva.

Atkák pár napi használat után elmúlnak.

Ára 1 korona.

Dr. Földes és Hehs

pipere szappan- és vegyészeti gyára Aradon.

Kapható:

Földes Kelemen és Hehs Vilmos

gyógyszertárban.

1924

Köhögés, rekedtség és elnyakásodás

ellen megbízható és legjobb hatású szer a

Tussinal-cukor

Ára 70 fillér.

Tussinal-tea

Ára 50 fillér.

Gyöngyfehér fogakat

nyerünk a

Doré fogpaszta

használatával. Nem habzik! A szájjüregét deszficiálja, utólze igen kellemes. Ára egy porcellán-szelencének 60 fillér.

A mértéktelen dohányzás-szenvedély

legbiztosabb, legegészségesebb és legkellemesebb ellenszere a

Menthol-cigaretta

1 darabnak az ára, mely hosszú időre elég: 1 korona.

Tejkorpát

leggyorsabban megszünteti

az eddig egyedül ily szer, a világhírű „Tegerit“ korpákenőcs.

Ára egy tégelynek 2 korona.

Fenti szerek kizárólagos készítője és egyedüli nagy raktára:

HAJÓS ÁRPÁD

gyógyszertára Arad, Andrassy-tér 22. sz. (Megyeházzal szemben.)

Aki szereti egészségét megóvni,

az használjon kitűnően be-
vált vízhatlan gummiféltal-
pat, ára egy párnak elké-
szítve csak 5 korona az
Aradi Cipészek Termelő Szö-
vetkezetében, Szabadság-tér
14. szám.

Dearling for Gentlemen

világhírű

Szivarkahüvely

sterilizált antinikofin vattával.
Minden dobozban 120 darab.

Ujdonság!

Kapható:

ARADON

a különlegességi dohány-
tőzsdében. 2171

86195—1914.

Hirdetmény.

A m. kir. földművelésügyi mi-
nister f. évi október hó 12-én kelt
96800. III. A. 8. szám alatt kelt
rendelete értelmében közhírré te-
szem, hogy azon szegénysorsu
állattartó kisgazdák, kik állataikat
lépfene, serszegő üszök és sertés-
orbánc elleni ingyenes oltóanyag-
bal beoltatni kívánják, ezen kis-

12780—1914. Ahsz.

Hirdetmény

a házbérvédelem bevallása tárgyában.

A házbéradó az 1915. évi való érvénnyel kivetendő lévén, az
ezen kivetés alapjául szolgáló házbérvallomási ívek benyújtására a m.
kir. pénzügyminisztérium 1914. évi 10100. szám alatt kiadott rende-
letével az 1914. évi november hónap 2-től 30-ig terjedő időt tűzte ki.
A házbérvallomási ívről szóló 1909. évi VI. t. cz. 46. §-a értelmében a be-
vallás annak a községnek előljáróságánál történik, amelynek területén
a ház fekszik.

A házbérvédelem bevallására kötelezve van:

a) a tényleges birtokos, illetőleg vagyonközösség esetén az
az összes tényleges birtokosok;

b) a házközösségnél annak feje;

c) nem önjogi, valamint jogi személyeknél a törvényes képviselő.

Ha a közös tényleges birtokosok közül csak egy ad vallomást,
utóbbi az összes tényleges birtokosok meghatalmazottjának tekintendő.

A ház tényleges birtokosa (tulajdonos vagy haszonélvező), illetve
a törvényes képviselő, a házbérvallomási ívet meghatalmazott által
is kiállíthatja, ennek eljárásáért azonban a meghatalmazott anyagilag
felelős. A bélyegmentes meghatalmazás kiváratra felmutatandó.

Felhívtnak tehát a vallomásadásra kötelezettek, hogy a házbé-
rvallomási ívet pontosan és a valóságnak megfelelő hűséggel töltsék
ki, s azt a községi előljáróságánál (városi adóhivatalnál) november hó
2-ikétől kezdve legkésőbb november hó 30-ig nyújtsák be.

A bevallás tárgya: a házak évi nyers bérvédelme. Nyers jöve-
delemnek tekintendő együttevén mindaz, amit a bérlő a bérléttárgy
használatában a bevallás időpontjában ellenértékül fizet, illetőleg
eljesíteni tartozik.

Idő számítások különösen:

szoros értelemben vett lakbér;

gazdák ebbeli kívánságukat és a
beoltandó állatok fajtát és darab-
számát és azt, hogy mily beteg-
ség ellen kívánják beoltatni, 1914.
évi december hó 10-éig hivatalom
állategészségügyi osztályainál a
Gáj, Sága és Paltura külvárosban
s a tanyaikon lakók a gáji alka-
pitányi hivatalnál jelentéské-
be.

Arad, 1914. október 31.

Greén
főkaptány.

Hadbavonultak

részére ajánlok a legolcsóbb árak mellett:

1 drb alsólepedő szegve	2.40
1 drb férfi trico ing	2.40
1 drb férfi trico nadrág	2.40
1 drb férfi sweater	5.—
1 drb férfi haskötő	—40
1 pár férfi sokni vastag	—80
1 pár férfi keztü vastag	—60
1 drb férfi plastron	1.—
1 pár férfi lábszár védő	3.—
1 pár férfi csukló védő	—50
1 drb férfi törülköző	—50
1 drb férfi zsebkendő	—20
1 drb férfi hősapka	1.20
1 drb férfi ing fehér	1.50
1 drb férfi alsó nadrág	1.50
1 drb férfi szines ing	2.—
1 drb paplan	5.60
továbbá nagy választék vászon, chiffon, asztalmemű, női ruha kelme, barchetek, gyermektrikó és harisnyákban, valamint mindenféle berlinére fej- és posztó nagy- kendőkben.	5121

Halpern Miksa

női és férfi divatüzlet Aradon,
Szabadság-tér 1. szám.

Kalmár József

villanyszerelő

Arad, Salacz-utca 2. sz.
Telefon 242. Telefon 242.

Ajánlja

költözőknek figyelmébe:

villanyos világítási berendezéseket,
villanyos csengő- és telefon be-
rendezéseket s minden e szak-
mába vágó munkát. Pontos és
gyors munka. 481

Raktáron tart:

villanyos esillárokat, villanyos fő-
zödevényeket, villanyos vasalókat,
villanyos hajsütő vasakat, Wolfram
lámpákat és mindennemű villa-
nyos cikkeket.

2. a természetbeni szolgáltatások, a tulajdonos helyett fizetett
kárbiztosítási díjak, állami helyhatóságok s egyéb adók azoknak az
összegeknek kivételével, melyeket a bérlő községi adó fejében ház-
bérfillérek elnevezése alatt, vagy más községi lakásadó címen fizet,
ha a bérbeadó ezeket az összegeket elkülönítve mutatja ki, vagy
bérvallomásában oda nyilatkozik, hogy a melléjárulékaival együtt
bevallott nyers jövedelemben a házbérvillérek már belefoglaltnak;

3. azok az összegek, melyeket bérbeadónak a bérlő háztartása
keretében vízvezeték, éjjeli világítás, szemétkihordás és más ilyenmű
mellékköltségek címen fizet, ide nem értve a ház gondozásával meg-
bizott egyének a bérlők részéről külön fizetett, akár előre megha-
tározott járandóságokat, továbbá a lakás világításáért és fűtéséért
külön megállapított összegeket, végül a bérlő, mint üzlettulajdonos
által üzlete céljaira felhasznált viz után fizetett vízvezetési díjakat.

Aki vallomását a kitűzött határidőben be nem adja, abban az
esetben:

a) ha a megállapított adóalap 1000 Kt nem halad meg, a kivetés
során megállapított házbéradónak 1%-át, illetőleg ha a részére szabály-
szerűen kézbesített és a vallomás benyújtására szóló felhívás vételétől
számított 8 nap alatt sem adja be vallomását, további 4%-át fizeti
pótlék fejében;

b) ha pedig a megállapított adóalap 1000 Kt meghalad a kivetés
során megállapított házbéradónak 5%-át, illetőleg ha a részére szabály-
szerűen kézbesített és a vallomás benyújtására szóló felhívás vételétől
számított 8 nap alatt sem adja be vallomását, az adónak további
25%-át fizeti pótlék fejében. (Az 1909. évi VI. t. cz. 48. §-a, illetőleg
az 1912. évi LIII. t. cz. 89. §-a.)

Ha a vallomásadásra kötelezett a vallomási ívet a bérösszegnek
beírása előtt iratja alá bérlőjével, annyiszor büntetendő 5—200 K-ig
terjedő rendbírsággal, ahány bérlőjénél ezt elkövette. Hasonló rend-
bírság alá esik a bérlő is ha a vallomási ív aláírását elfogadható ok
nélkül megtagadja. (1909. évi VI. t. cz. 59. §-a.)

Bírólag büntetendő, vagyis jövedéki büntető eljárás alá eső ki-
hágást követ el a tényleges birtokos vagy annak törvényes képviselője
ha a házbérvédelemre vonatkozó vallomási ívben adóköteles jövedék-
met szándékosan elhallgat, vagy abban tudva, valótlan vagy szándék-
os félrevezetésre irányuló nyilatkozatot tesz, mely az adó megír-
dítására alkalmas. Ha ennek a kihágásnak elkövetésében a bérlő is
szándékosan részt vesz, ez a tettessel egyenlően büntetendő.

Tájékoztatásul szolgáljon végül, hogy a vallomásadásra kötelezettel
a bevallás kötelezettsége alól nem menti fel az a körülmény, hogy a
vallomási ív részére hivatalból kézbesítve nem lett.

Ha a vallomás adására kötelezett a vallomási ívet kiállítani nem
tudná vagy hadba vonulása folytán ezt nem tehetné, a községi vagy
városi közegek (jegyzők, városi adóhivatalok) kötelesek a vallomási
ív kiállításánál hivatalból díjtalanul segídekezni, illetőleg a tollba mon-
dott vallomás alapján a vallomási ívet a fél nevében kitölteni s en-
nek megtörténtét hivatalból igazolni. Ugyanezt az eljárást kell követni
abban az esetben ha a bérlők a vallomási ívet szabályszerűen kiállít-
ják, de a hadba vonult vallomásadásra kötelezett fél azt alá nem írhatja.

A segédkezésnek megtagadása — a közadók kezeléséről szóló
1909. évi XI. t. cz. 102 §-a (1913 évi 50 000. sz. hiv. összeállítás 197
§. a. pontja) értelmében — minden egyes esetben 5—50 Koronáig
terjedhető bírsággal büntetendők.

Kelt Arad, 1914. évi november hó 2.

Arad szab. kir. város adóhivatal.

Ovakodjunk a fertőzésektől.

Az utca pora telve fertőző anyagokkal, a különféle beteg-
ségek okozó osírákkal minők a tüdővész, a merevgörcs, a lép-
fene, a difteria a hagymáz stb. sporái. A mindennapi érintke-
zésben kivagyunk téve annak, hogy a különféle betegségeket
okozó fertőző anyagokat kezünkön, orrunk nyákhártyájában
haza hordjuk s azzal magunkat, s családunkat megfertőztetjük.
Tudjuk, hogy a betegségek zömét baktériumok okozzák s hogy
az emberi körmök alatt az apró paraziták egész gyűjteménye
tanyáz. Mind eme fertőzések ellen védekezhetünk ha kezünket,
arcunkat, orrunk nyákhártyáit naponta egy-kétszer **Szent Imre
szappannal** vagy **Carboform szappannal** megmossuk.

Szent Imre szappan ára 70 fillér,
a Carboform szappan ára 40 fillér.

Ez utóbbit különös figyelmébe ajánljuk a szülőknek, tani-
tóknek, tanároknak, iskolák, ovodák, internátusok, hivatalok,
kórházak vezetőségének. El szappan olcsóságánál fogva lehetővé
teszi minden embernek, hogy magát és családját fertőzések
ellen megóvja. Nagyobb vételeknél engedményeket adunk.

Dr. Földes és Hehs

pipere szappan és és vegyszertári gyára ARAD.

Raktárak létesítése folyamatban.

Aradon, Földes K. és Hehs Vilmos

gyógyszertára,

Apró hirdetések.

HA

gazdatisztet,
nevelőt,
nevelőnőt,
tisztviselőt,
segédet vagy
bármiféle alkalmazottat keres,
hirdessen az

ARADI KOZLONY

apróhirdetési ro-
vatában.

Az eredmény biztos, mert
az ARADI KOZLONY-t na-
ponta sok ember olvassa

ALKALMAZÁST NYER.

Deák Ferenc-utca 9.

I. em. jobbra, bejáró főzőnő keres-
telik. 5541

Könyvügynökök

és ügynökök azonnal felvétetnek,
Krausz Paulin könyvkereskedésé-
ben Színházépület. 5584

ALKALMAZÁST KERES.

Szerény igényekkel

azonnali belépésre állást keres
tanfolyamot végzett leány, ki
könyvelésben és gépirásban jártas-
sággal bír. Cím a kiadóhivatal-
ban. 5564

Szerény igényű

80 éves magános özv. ur nő
ajánkozik idősebb urhoz vagy
parechiára, vidékre is gazdasszony-
rak. Cím Erhártné, Kiss-u. 5/a.
5566

ÜZLETEK.

Üzlethelyiség kiadó

Deák Ferenc-utca 8. sz., ugyan-
ott üzletberendezés is eladó. 5518

Andrássy-tér

15-ik sz. hában egy fényképező
helyiség jövő év február hó 1-től
kiadó. Bővebbet a házfelügyelőnél.
5544

KIADÓ LAKÁS.

Diakrét bejárata

udvari beorozott szoba, villany-
világítással, azonnal kiadó Kápolna-
utca 2. 5561

Szépén butorozott

2 szobás garzon lakás, klímával
a Szabadság-térre, szolgának is
alkalmas helyiséggel együtt, azon-
nal kiadó Eötvös-utca 1., II. em.,
ajtó 6. 5568

Kiadó lakás.

Ferdinánd u. 1. sz. alatt 6 nagy-
szobas újonnan átalakított I. eme-
letű és 5 nagyszobás földszinti la-
kás fürdőszoba és mellékhelyisé-
gekkel minden órában kiadó.
5498

Belvároshoz

közel eső Illés-utcai 51a. számú
magánház, kert, 8 szoba, konyha
és mellékhelyiségeivel, azonnal
kiadó. Cím a kiadóhivatalban. 5438

Azonnal kiadó

a Deák Ferenc-utca 42. sz. házban
egy II. emeleti 8 szoba és mellék-
helyiségekből álló utcai lakás.
5549

VÉTEL ÉS ELADÁS.

Burgonya és vöröshagyma

nagyban és kicsinyben kapható
Färber Lajos fűszerkereskedésében,
Arad. 5559

Eladó

jó pürsölt hási szalonna, 8 mé-
termázsa, oldalanként 25—30—35
kgr., 50 kgr. zsir. Szalonna kilója
K 1.84, zsir kilója K 1.90 Vinczelér
Mihálynál, Ujszentanna. 5562

Hópehely

és rózsaburgonya a legjutányosab-
ban házhoz szállítva kapható
Rubinstein Mór szállítónál, Arad
Minorita palota. 5551

Apolónók!

és betegek részére meleg komót
szobacipők óriási választékban
már 1 K. 70 fill-től kaphatók
Cipő Tözsében Apolló mozi
mellett. Ugyeljünk a címre. 5161

Vessék

uraktól levett férfiruhát, től
kabátot, városi és utazó bundát a
legmagasabb árban. Bleier Ignácz,
Szent-Pál-u. 12. 4699

KÜLÖNFÉLE.

Modern

hálószoba berendezések jutányos
áron eladók. Kápolna-utca 8. sz.,
ugyanott mindennemű asztalos-
munkák jutányosan elkészítetnek.
Ugyanott egy butorozott szoba
azonnal kiadó. 5321

Bevonulók figyelmébe.

Egyenruhákat gyorsan és jutányo-
nyosan elkészít Braun Miksa
egyenruha és férfiruházó üzlete Deák
Ferenc-utca 40. szám. 5285

Bármilyen

bádigos és vízvezeték munkát
készít Diamant Jenő Arad, Weitzer
János és Kazinczy-utca sarkán.
2991

26507—914.

Hirdetmény.

Az aradvárosi m. kir. pénzügy-
őri biztosság 4186—914. számú
megkeresését és 7 darab kimuta-
tást azzal adjuk ki a fogyasztási
adófelügyelőségnek, hogy azoknak
közszemlére kitételét I. év és hó
9-től számított 8 napra hivatali
helyiségben elrendeljük és erről
az érdekelteket Müller Károly,
Szelecsán Rudolfné, Klein Sándor,
Budai Mihály, Szűcs Mátvás, Ju-
hász Gábor, Luttwák Izsákné eset-
leges felszólamlásaik megtehetése
végett hirdetményileg értesítjük.
Arad, 1914. évi november 7.

A városi tanács.

Gyakorlott, hadmentes, főképen nőtlen

vasesztergályosok, tűzikovácsok, tűzilaka-
tosok, finom és durva nyújtókovácsok

azonnali alkalmazást nyernek jó fizetéssel

acélöntő gyárban Kapfenberg Steiermark.

Ajánlatokat közvetlen a cég igazgatóságához

Gebr. Böhler & Co. A. G. Kapfenberg (Steiermark)

Intézendők.

5414

Költözők figyelmébe!

Villamos világítási berende-
zéseket csillárokkal együtt,
kedvező feltételek mellett
szerel és szállít. 3161

Koch Dániel

Arad, Deák Ferenc-utca 42. sz.

6159—1914. pm.

Hirdetmény.

Arad sz. kir. város törvényha-
tóságának „Halász Ferenc alapít-
vány” kamat elnyeréséhez pá-
lyázatot hirdetek. Az alapítvány
évi 400 korona kamata csakis
egy az „Arad-vidéki tanító egye-
sületnek” Aradon levő Diák-Ott-
honában (Konviktus) elhelyezett
bármint jellegű iskolába járó fiu-
gyermek ellátási költségeinek fe-
dezésére fordítandó.

Pályázhatnak valláskülönbség
nélkül bármely aradi iskolába járó
tanulók. Az alapítvány kiváló te-
hetségű tanuló felsőbb iskolai ta-
nulmánya segélyezésére is folyó-
sítva lesz. A pályázati kérelmek
Arad sz. kir. város polgármeste-
réhez címezve, folyó évi november
20-ig a polgármesteri hivatalhoz
nyújtandók be.

Varjassy
polgármester.

Kincstári

Rózsa burgonya

Nyirségből, métermá-
zsánként és waggon-
tételenként kapható:
Asztalos S.- és
Chorin Áron utca
sark. Telefon 1025.

Hirdetmény.

O cs. és apost. kir. Felsőge
legfelsőbb elhatározásával elren-
delni méltóztatott, hogy I. évi
október hó elsejével a vitézségi
éremmel kitüntetett egyének követ-
kező havipótlékot kapjanak és
pedig:

Az arany vitézségi érem után
80 korona.

Az első osztályú ezüst vitézségi
érem után 15 korona.

A második osztályú ezüst vi-
tézségi érem után 7 kor. 50 fill.

A vitézségi éremmel rendelke-

zők figyelmeztetnek, hogy a pót-
lék utalványozása iránti kérvé-
nyüket, mely az érem adományo-
zásal levéllel szerelendő fel és
melyen a pontos lakcim is meg-
jelölendő, a tartózkodási helyükhöz
legközelebb eső cs. és kir. hadki-
gészítő kerületi parancsnoksághoz,
a honvédek pedig a m. kir. honvéd
kiegészítő parancsnoksághoz ter-
jesszék be.

Arad, 1914. október hó 29.

A városi tanács.

Arad hegyaljai h. é. mot. vasut.

Menetrend.

Aradról—Györök—Pankota felé:

4. sz. Szemv. reggel	5.30
6. sz. Szemv. reggel	7.40
8. sz. Szemv. d. e.	10.35
10. sz. Szemv. d. u.	12.40
12. sz. Szemv. d. u.	2.40
14. sz. Szemv. d. u.	5.00
16. sz. Szemv. este	6.30

Pankotáról—Györök—Arad felé:

3. sz. Szemv. reggel	5.27
5. sz. Szemv. reggel	7.32
7. sz. Szemv. d. e.	10.30
9. sz. Szemv. d. u.	12.39
11. sz. Szemv. d. u.	2.42
13. sz. Szemv. d. u.	4.55

Györökről—Máriaradna felé:

102. sz. Szemv. reggel	4.50
104. sz. Szemv. reggel	6.35
106. sz. Szemv. reggel	8.45
108. sz. Szemv. d. e.	11.40
110. sz. Szemv. d. u.	1.50
112. sz. Szemv. d. u.	3.50
114. sz. Szemv. este	6.05

Máriaradnáról—Györök felé:

103. sz. Szemv. reggel	5.45
105. sz. Szemv. reggel	7.55
107. sz. Szemv. d. e.	10.50
109. sz. Szemv. d. u.	12.55
111. sz. Szemv. d. u.	2.55
113. sz. Szemv. d. u.	5.15
115. sz. Szemv. este	7.00

Tüzifa

bükk I., II., III. és do-
rong, cser hasáb és
dorong kapható vag-
gononkinti vételnél
Körösvölgyi Pálin-
karaktár Andrassy
tér 5. Telefon 651.